24րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6633 — 31 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1907 — ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ — 7 ՇԵՒՎԱԼ 1325 — 13 Novembre 1907 — 24me année № 6633

«ԱՐԵՒԵԼՔ»
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ	80 Ղրշ.
» » ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	45 »
ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ	108 »
» ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	60 »
ՕՏԱՐ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ	35 Ֆրք.
» » ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	20 »

ԹՂԹԱՏԱՐԻ ԾԱԽՔԸ ՄԵՐ ՎՐԱՅ

10 փարա

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

آرەولك
ارمنيجه يومى و سياسى غزته
صاحب امتيازى قره كين بوياجيان
درعليه غلطه

"ARÉVELK"
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons|ple, Galata

10 PARAS

ՄԱՏԵՆԱԽՕՍԱԿԱՆ

ՀԱՅԸՆՏԻՐՔ ԱՐԴԻ ՏՈՀՄԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵՆԷ

Աշխատասիրեց ԱԼ. Վ. ՍԻՐՈՒՆԵԱՆ
Ուսուցիչ հայ լեզուի և մատենագրութեան

Ուրախ ենք տեսնելով որ Սիրունեան վարդապետն ալ սկսած է գործակցիլ հայ մանկական գրական հմտութեան պաշարը ճոխացնելու ծառայող գործնական դասագիրքերու հրատարակութեան գործին: Իր բազմամեայ ուսուցչութեամբ ձեռք բերած փորձառութեան առաջին պտուղը, ինչպէս նաեւ զանազան ճիւղերու մէջ իր ունեցած ձեռնհասութիւնն ակաղձուն ու խտացած կը տեսնենք իր «Հայընտիրք արդի տոհմային գրականութենէ» անուն նոր լոյս տեսած դասագրքին մէջ: Հեղինակին կողմէ հրատարակուելիք ուրիշ արդիւնաւոր աշխատասիրութեանց փոքր ծառայութիւն մը մատուցանելու նպատակով՝ իր ներկայ գործին ինչ ինչ ուղղելի կէտերու մասին մեր մատնանշելիք դիտողութիւնները՝ կ'ենթադրենք թէ յարգելի ուսուցչին կողմէ սիրով նկատողութեան պիտի առնուին. այս յուսով կը ձեռնարկենք թուել մեր նշմարած թերութիւնները:

Նախ՝ երկու խօսք այս գրքին տպագրութեան մասին:

Գործածուած թուղթին անհամեմատ բարակ ըլլալէն թերթի մը առաջին երեսին վրայի գիրերը գրեթէ կարդացուելու չափ դուրս ցցուած են հակառակ կողմի էջին վրայ. այս պատճառաւ գիրերը՝ ընդհանրապէս գործածուած տառերէն խոշոր ըլլալով հանդերձ որոշ ու յստակ չեն: Ասիկա թէեւ համարուի անկարեւոր առարկութիւն մը՝ որ աւելի տպարանին չլակը տալու է, սակայն և այնպէս այս և ասոր նման տպագրութիւն մը դժուարընթեռնլի ըլլալուն՝ կը վնասէ աշակերտաց տեսողութեան: Այս թերութիւնը կը հակակշռէ թղթին ազնուութիւնը:

Երկրորդ՝ ուշադրութեան արժանի կէտ մըն է տպագրական վրիպակներու առատութիւնը: Այս թերութիւնը ներելի չի կրնար ըլլալ, մանաւանդ «Հայընտիրք»ի պէս ընթերցանութեան դասագիրքերու մէջ, որովհետեւ աշակերտ մը ուղղագրութիւնը աւելի աչքի վարժութեամբ կը սորվի՝ քան թէ կանոններով, ուստի եթէ՝ ինչպէս յաճախ կը հանդիպինք այս գիրքին մէջ, տպագրական սխալը նմանաձայն գիրերու և կամ ուրիշ իրարու հետ դիւրաւ չփոթուելիք բառերու մէջ կը կայանայ, այն ատեն կրնանք երեւակայել այսօրինակ վրիպակներու համբակին մտաց մէջ յարուցանելիք շփոթութիւնը: Այսպէս վասնզի 17րդ էջին մէջ քով, էջ 15 վերի հատուածին մէջ թինդեր դով, իսկ ծանօթութեան մէջ քով, էջ 8 հառաչանք զով, 9րդ և 12րդ էջին մէջ հէք գով, էջ 23 raté accent circonflexeով, էջ 130 կրքնիլ ռով (ճիշդը րով կիրթ բառէն), էջ 99 պիտի չաղօթէ չ'ով գրուած են. են., այսպէս նաեւ նմանօրինակ վրիպակներու շարք մը՝ որոնց մի առ մի թուումը զանց կ'առնունք:

Սակայն կանանչեղէն, բխիլ (այսպէս Բ. Կապրաչեանը ճիշդ գրած է տ. էջ 91) և ձգնել (=ձագնել, ձագ հանել) բառերուն կանանչեղէն (էջ 169) բղխիլ (105) և ցկնել (186) գրուած ըլլալը չենք գիտեր թէ տպագրական վրիպակ մը, թէ հեղինակին անուշադրութեան վերագրելի է: Իսկ արձագանգ բառին վերջին գին տեղ ք գրուած ըլլալը չենք յուսար որ տպագրական սխալի մը արդիւնք եղած ըլլայ, որովհետեւ գրքին ամբողջութեան մէջ գրեթէ միշտ քով գործածուած է: Բայց գործնական և պատճառաբանեալ դասագրքի մը ներելի չէ երկար բանավէճերէ վերջ հաստատուած ու ընդունուած բառ մը դարձեալ իր նախկին անուղիղ ձեւով գործածել, քանի որ արձագանգի արմատն է՝ գանգել, գանգիւն, գանգաչեցուցանել:

Իսկ մեր գլխաւոր դիտողութիւնները չորս մասի կը բաժնենք: Ա. Քերականական քանի մը օրէնքներու զանցառութեանց, Բ. Բառագիտական, գրական ու քննադատական ծանօթութեանց, Գ. Արձակ և ոտանաւոր գրութեանց և Դ. վերջին՝ տաղաչափութեան վրայ գրուած յաւելուածին մասին:

Ա. Քերականական քանի մը օրէնքներու զանցառութիւնը:

Զէինք սպասեր հայ լեզուի ուսուցչէ մը՝ ու Գերպ. Հ. Այտընեանի Քնն. քերականութիւնը՝ ինչպէս յետագայ մասին մէջ պիտի տեսնենք, իրեն օգնական առնելով հանդերձ ինչ ինչ տեղեր միտ դրած չըլլայ բացասական բային այնչափ պարզ կանոններուն: Ինչպէս էջ 55 «չի ճողոպրեցաւ» ըսած է. փխնկ. «չճողոպրեցաւ»ի, էջ 117 «չի կրնալով» փխնկ. «չկրնալով», էջ 26 «չի պօզելով» փխնկ. «չպօզելով»: Այս մէջ բերուածները քաղուած են իր իսկ ստորագրութիւնը կրող գրութիւններէն, որպէս զի տեղի չմնայ ըսելու թէ այն սխալներն իրեն յատուկ չեն, թէպէտ ուրիշներուն գործած սխալն ալ ենք ուղղելով՝ պէտք էր այնպէս ներմուծել իր հաւաքածոյին մէջ, լեզուին կանոնաւորութեան համար: Ասոնք թէեւ հեղինակին անմտադրութեան վերագրելի են (որովհետեւ ուրիշ շատ տեղեր կանոնին համաձայն շարժած է), բայց և այնպէս քանի որ հեղինակն իր յառաջաբանին մէջ կ'ըսէ թէ «Մեր փոյթն եղաւ գործնական դասագիրք մը չինել և ոչ թէ զուտ հաճելի ընթերցանութեան գիրք մը», պէտք էր ուրեմն մեծ հոգ տանիլ այսպիսի էական կէտերու՝ իր երկն առաջադրած նպատակին ծառայեցնելու համար: Պարզ կանոն մը՝ բիւրիցս կրկնուած, դեռ շատերուն քար գայթակղութեան կ'ըլլայ: Չ' կը գործածուի միայն սահմանական ներկայ եզակի 3րդ դէմքին մէջ, երբ բայը ձայնաւորով սկսի:

Վարդապետն իր գրածներուն մէջ տեղ տեղ պահած է hiatusի կանոնները, իսկ յաճախ անտեսած. այսպէս (էջ 58) շրջան մ'ընելով, (էջ 60) գութն ու գորովը են., իսկ (էջ 56) ուշադրութեան մը առարկայ, (էջ 57) կանթեղի մը առջեւ, (59) կեանքը առեղծուած, (132) տենչ մը ունէին են. են.:

Իր մէկ գրութեան մէջ ըսած է (էջ 56) «կը հետապնդէին իրեն» ընդհանրացած սխալ մըն է ցուցական դերանուան Գ. դէմքին տեղ անձնական դերանուան Գ. դէմքը բայի մը խնդիր գործածելը, երբ յարաբերեալը նոյն բային ենթական չէ. այսպէս «ան կը ծեծէ զինքը, ան կը պատմէ իրեն», փխնկ. ըսելու «ան կը ծեծէ զանիկա, կը պատմէ անոր», որովհետեւ առաջին օրինակներուն մէջ զինքը՝ ինքզինքը, և իրեն՝ ինքզինքին կը նշանակէ:

Նոյնպէս հեղինակին մէկ ոտանաւորին մէջ (էջ 17) Գ. տունին սկիզբը կը կարդանք «Հեռո՜ւն, հեռո՜ւն, յանկարծ հնչէր թինդեր դառ, ճայթեր կայծակն, են.» ուր յայտնի է թէ հնչէր չի կրնար ըլլալ, վասն զի թինդերն են որ կը հնչէին: Այս և վերոյիշեալը քերականական սխալէ մը աւելի՝ հեղինակին անմտադրութեանը կը վերագրենք:

Բ. Բառագիտական և այլ ծանօթութեանց մասին:

Ընդհանրապէս բառերը միշտ որոշ սահմաններով ու գաղղիերէնի մէջ իրենց համապատասխան բառերով բացատրուած են(1): Միայն Սիրունեան Վ.ի ուշադրութենէն վրիպած յետագայ քանի մը բառերը մէջ կը բերենք: (էջ 17) սաւառնիլ գաղղիերէնը voler, s'envoler գրուած է, մինչդեռ սաւառնիլի ճիշդ ու բուն իմաստն արտայայտող se planer բայն անտեսուած է: (էջ 106) ճապուկ, նուրբ ու կոկոզ svelte ըսուած է, սակայն svelte բնաւ ճապուկի իմաստ չունի: Վարդափիւռ (էջ 121) ծիրանեգոյն, վարդագոյն, écarlate. վարդափիւռի իմաստը շատ հեռու տարուած է: Կորուն (էջ 145), բուն՝ կոթ (բոյսերու) tige, tronc ըսուած է, փխնկ. կորուն, կոթ (տերեւներու) pétiole, queue (ծաղիկներու, պտուղ) pédoncule ըսելու: 10րդ ծանօթութեան մէջ (էջ 126) կ'ըսուի թէ Եւտերպէ մուսայից երեք քոյրերէն մին էր, մինչդեռ մեր գիտցած մուսաները թուով ինն են:

Էջ 113 Բ. ծանօթութեան մէջ կը կարդանք «Կու մասնիկը խորթ կ'իյնայ ամէն պարագայի մէջ գործածուիլը. միայն գալ, տալ, լալ միավանկ բայերու առջեւ կու կը գրուի, կուգամ, կուտամ, են. իսկ մնացեալք կ'առնուն կը մասնիկը:» Շատ ճիշդ է, սակայն քանի որ կը իր բայէն անջատուած կը գործածուի ինչ պատճառաբանութեամբ մեր յարգելի հեղինակն իր «Հայընտիրք»ին մէջ, բաց ի Հ. Ղեւոնդի երկու գրութիւններէն կու միշտ իր բային միացուցած է: Կը յուսայինք որ Սիրունեան Վ. ինչպէս որ իր այս երկին մէջ խոյս տուած էր «չպիտի»ներէն, ուղղած ըլլար նաեւ վերոյիշեալ կու մասնիկին իր բային հետ միացնելու անտեղութիւնը՝ որ ընդհանրացած սխալ մըն է: Այս և այսպիսի պատճառաբանութենէ զուրկ տարածուած սխալմունքներու սրբագրութեամբ գոնէ զգուշացուցած պիտի ըլլար իր դասագիրքն ընթերցող աշակերտ սերունդն և մասամբ ապացուցուած պիտի ըլլար իր հաւաքածոյին ոչ միայն զուտ հաճելի ընթերցանութեան գիրք մը՝ այլ նաեւ պատճառաբանեալ և գործնական դասագիրք մը ըլլալը:

Գնահատելի է քննադատական ինչ ինչ դիտողութիւններն ու զանազան խրթին ասութեանց ու նախադասութեանց մասին տուած բացատրութիւնները: Նոյնպէս նաեւ կենսագրական, գրագիտական և ուրիշ տեսակ տեսակ ծանօթութիւնները. միայն 170 էջին Ա. ծանօթութեան մէջ կ'ըսէ «Ագաթանգեղոս ազգաւ հռոմայեցի էր ու կ'ապրէր Դ. դարուն վերջերը: Ականատես եղած էր Ս. Լուսաւորչայ գործերուն, և իբր վկայ գրած է անոր կենաց պատմութիւնն իր յարակից հանգամանքներով: Հաւանական է որ, նոյն ատենները դեռ հայերէն գիրեր գտնուած չըլլալով, Յոյն գիրերով՝ բայց հայ լեզուաւ գրած ըլլայ իր պատմութիւնը:» Հայ մատենագրութեան ուսուցչէ մը չէր սպասուեր այսպիսի թարմատար ծանօթութիւն մը: Ագաթանգեղոս ազգաւ հայ եկեղեցական մըն էր և Ե. դարուն կ'ապրէր, ըստ հետեւաբար Ս. Լուսաւորչի գործերուն ականատես և վկայ չէր կրնար ըլլալ և իր պատմութիւնը հայ լեզուաւ գրած է և ո՛չ յունարէն: Այս է գիտնականներէ հաստատհիմն փաստերով ապացուցուած եւ ընդունուած կարծիքը (Տե՛ս Հ. Տաշեանի Ագաթանգեղեայ և անոր գրոց վրայ գրած ուսումնասիրութիւնը Վիեննա 1891:)

Գ. Արձակ և ոտանաւոր գրութեանց մասին:

Սոյն «Հայընտիր»ը արդարեւ զանազան նիւթերու վրայ խօսող հին ու նոր գրիչներու արտադրութիւններէն երփներանգ հաւաքածոյ ծաղկեփունջ մը կը պարունակէ: Ոտանաւոր գրութիւններու մէջ՝ որոնց մասին լաւ ընտրութիւն մը ըրած է հեղինակը, կը գտնուին նաեւ հեղինակին կողմէ տաղաչափուած ոտանաւորներ. սակայն այս վերջնոց մէջ նկատողութեան առնելիք քանի մը կէտեր կան: «Հէք ձկնորսը» վերնագրով ոտանաւորին մէջ (էջ 16) երկու տեղ (Գ. և Զ. տուներուն վերջին տողերուն մէջ) ու շաղկապը աղաւաղած է, և փոխանակ այս աղաւաղումը ցոյց տալու ապաթարցը ւ տառէն առաջ դրուելու՝ ետքը դրուած է, իբր թէ աղաւաղած գիրը ւէն վերջն ըլլար. այս սխալը կրկնուած է նաեւ ուրիշ տեղեր ալ (139, 151 են.): Իր տաղաչափած մէկ ոտանաւորին մէջ (էջ 38) կը տեսնենք որ «լուսանցք-ներէն» յանգ կը կազմէ «աչ-երէն»ի հետ, մինչդեռ գրքին յաւելուածին մէջ կ'ըսէ թէ «Անարգ և բանաղբօսական է յանգը, երբ միեւնոյն ածանցիչ մասնիկով կազմուի.» և կը յաւելու թէ «պէտք է խորշիլ ընդ միշտ այսպէս յանգեր չինելէ»: Ա՛րդ Սիրունեան Վ.էն կը հարցնենք. եթէ ընդ միշտ խորշիլ պէտք է այս տեսակ յանգեր կազմելէ, ինքն ինչո՞ւ կը գործածէ այսպիսի բանաղբօսական յանգեր. Նոյն զարտուղութեան կը հանդիպինք իր միւս ոտանաւորներուն մէջ ալ. այսպէս «Վշտահարը» խորագրով բանաստեղծութեանը մէջ (էջ 51) (լք-ուած» «բաց-ուած»ի, «խոհք-երու» ցաւ-երու»ի, «գրոհ-երն» «վշտ-երն»ի և «Թեթեւողը»ին մէջ «աչկ-ունք» «կոչ-ունք»ի հետ յանգ կը կազմեն: Բաց ասկէ՝ իր ոտանաւորներուն մէջ յաճախակի կը տեսնուին անշեշտ հատածներ. ինչպէս (էջ 51) «Վշտահարը»ին մէջ այլ և այլ հատածներ վերջացած են զիս, մեզ, (ինձ)մէ, (տառ)րակ(2), իմ» և [illegible] մէջ (118) հետ (քե)նէ, (ամէն) ինչ, (քե)զի ոչ շեշտեալ վանկերով: Ինչ ինչ տեղեր հեղինակն այսպիսի օրինազանցութեանց համար ծանօթութեան մէջ «Սոյն անդամատութիւնը տաղաչափական օրինաց հակառակ է» ըսելով ընթերցողաց դիտել տուած է յաւելուածին 19րդ հատուածը, սակայն չենք գիտեր թէ ինչ պատճառաւ վերոյիշեալ իր իսկ գործած օրինազանցութեանց, ինչպէս նաեւ տեղ տեղ ուրիշներու կողմէ գործուածներուն(3) մասին բնաւ տեղեկութիւն տուած չէ:

Դ. Մ. ԱՂԱՄԵՑԵԱՆ

(Շարունակելի)

---

(1) Սակայն ընդհանրապէս զանց առնուած են հայերէն ասութեանց գաղղիերէնները, որոնց վրայ պէտք էր աւելի ծանրանալ:

(2) Այս կոչականին շեշտը՝ իր յաւելուածին մէջ տուած կանոնին հակառակ (այսինք թէ «կոչականք առաջին վանկին վրայ կը շեշտուին») վերջին վանկին վրայ դրած է, իբր թէ միայն շեշտ մը դնելով կարող ըլլար [illegible] վանկ մը [illegible] վերածել:

(3) Զոր օրինակ. էջ 9 Ըստուերի'ն մէջ, խաւի մ'անկիւնը լքուած. են.: էջ 25 Միայնա'կ և, վրայէն այս աշխարհի, են.: էջ 110 Բոցեղ չո'ւնչ մը կը խնդրեմ ես, սիրտ մը տաք, են.: էջ 110 Զի մինա'կ եմ հոս դէմքերու հետ օտարոտ, են.: էջ 169 Տխուր վա'նկ մը, հեւք մը, հեծծիւն մը ցաւի, են.: էջ 169 Կամ ծոռի' մը հօծ թուփերուն մէջ թառած, են.: էջ 180 Եւ մարդն ի'նքն ալ չէ՞ եղէգ մը հողմաշարժ են. են.:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԻ ՆՕԹԵՐ

Նիւ-Եորքի մէջ պատահած գործի խառնակութիւնը — թէեւ ծանր բայց ո՛չ անօրինակ — որուն շատ աժան կերպով քրախ անունը տուին, կ'ապացուցանէ սա մէկ քանի օրերուն մէջ միայն թէ կարծուածին չափ տագնապալից և յուսահատական ալ չէր, որովհետեւ Եւրոպայի բոլոր միւս Սակարանները չունեցան բնաւ իրական վտանգէ մը յառաջ գալիք ո՛չ անհանդարտութիւն մը և ո՛չ անձկագին խառնակութիւն մը:

Եղածը մասամբ կը հերքէ ինքնին կարծուած աղէտը Ամերիկայի մէջ և յուսալ կուտայ դարձեալ լաւագոյն օրեր: Արդարեւ, եթէ կայ միակ վերջին հրուանդան մը ուրկէ պիտի անցնուի քիչ մը դժուարութեամբ, այն ալ այս ամսոյ մէջ թէ՛ Բարիզի և թէ Լոնտոնի Սակարաններուն հաշուեյարդարութեան խնդիրն է: Եթէ առանց մեծ յաջողութեանց տեղի ունենայ և փակուի, հրապարակը պիտի բարեփոխուի իսկոյն, նկատելով որ իրականութեան մէջ Ամերիկեան նորագոյն եղելութիւնները, այնպէս ինչպէս նկարագրուեցան, այնքան սերտ առնչութիւն մը չունին Եւրոպայի դրամատէրերուն հետ:

Այս Նոր-Աշխարհեան տագնապը միակ ուրիշ հետեւութիւն մը կրնայ ունենալ բոլոր Եւրոպայի, մասնաւորապէս Ֆրանսայի մեծ դրամատէրերուն համար: Այս վերջինները որ Ֆրանսայի մէջ եկամուտի վրայ դրուելիք տուրքէն խոյս տալու և զերծ մնալու տենչով օտար դրամատուններուն յանձնած էին իրենց միլիոնները, մեծ մտահոգութեան մէջ պիտի ինկան անշուշտ հիմա, մտածելով թէ մի գուցէ իրենց այդ հսկայ դրամական գումարները որոնք ամառ օրով գաղթած էին, գործածուած ըլլան արդէն Ամերիկայի մէջ ձմրան օրերուն:

Ասկէ զատ, կայ նաեւ սա պարագան որ, Ֆրանսայի դրամը իրենց քաշելու նպատակով ամերիկեան դրամատանց խոստացած տոկոսի սակը սովորականէն վերի [illegible] բարձր էր և հիմա որ [illegible]ցաւ թէ ամէնէն մեծ և շահաբեր կարծուած Թրըսթները ի՛նչ կերպով կը հրապուրեն և ինչ կերպով կը կործանին մէկ օրէն միւսը, բնական է որ դրամին դիւրութեամբ վստահող եկամուտի տէրերը մտահոգութեան մէջ պիտի ըլլան և պիտի ջանան կարելի եղածը կատարել՝ վստահուած հարստութիւննին ետ քաշելու համար: Անգամ մը որ այս բանը յաջողի, և ամէն յոյս կայ որ յաջողի, այն ատեն բոլոր այս դրամագլուխները պիտի սկսին գործածուիլ Եւրոպայի Սակարաններուն մէջ և պիտի կարենանք ըսել թէ առաջին բարերար արդիւնքը այս իսկ եղաւ ամերիկեան գործերուն գէշութեան և տակնուվրայութեան:

ԲԱՆԱՄԱՅԻ ՋՐԱՆՑՔԸ.— Ընկերութիւնը որ յանձն առած է երկու Ամերիկաները իրարմէ անջատելու և քաղաքական ապագայ նորանոր և մանրազնին հաշիւներու դուռ բանալու պաշտօնը, ամենայն եռանդով և կարողութեամբ յառաջ կը վարէ գործը: Այս պահուս, երեսուն հազար գործաւորներ կ'աշխատին կանոնաւորապէս, երբեմն գիշերն ալ ցորեկին խառնելով, այնպէս որ ջրանցքին մէկ տասներորդ մասը լմնցած կը նկատուի արդէն:

Միջին հաշուով 400 միլիոն ֆրանքի գումար մը վատնուած է, բաց ի Բանամայի Կառավարութեան վճարուած 200 միլիոնէն:

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՌԱՆԹԸ.— Բեդերսպուրկեան պաշտօնական թերթ մը հրատարակած է թէ բոլորովին անհիմն է տարաձայնուած այն լուրը որով կ'ուզուէր հաստատել թէ Ռուսիա օտար կառավարութենէ մը նոր փոխառութիւն մը պիտի կնքէ: Նոյն թերթը կ'աւելցնէ նաեւ թէ առ այժմ գոնէ այդ տեսակ փոխառութեան մը պէտքը չէ տեսնուած բնաւ: Թղթակցութիւններ կան գրուած որ բացարձակ կերպով կը հաստատեն ֆրանսական թերթի մը մէջ ծանուցուած այն յայտարարութիւնը թէ Ռուս Կառավարական Պանքան պիտի աւելցնէ դրամատուներուն քանակութիւնը, Պանքային Տնօրէնութենէն այս մասին եղած մէկ խնդրանքին համեմատ:

Բեդերսպուրկեան թերթը կը գրէ նաեւ թէ Ռուսիոյ տնտեսական և դրամական վիճակը դէպ ի լաւը հսկայ քայլ մը առած է արդէն և թէ մեծ վստահութիւն և յոյս կը ներշնչէ բոլոր ժողովուրդին և գործի մարդոց հաւասարապէս:

Այս յայտարարութիւնները համոզիչ չեն դատեր սակայն Բարիզեան և Լոնտոնեան մէկ քանի թերթեր: Ասոնք մէջտեղ կը դնեն նախ սա պարագան թէ ամէն անգամ որ Ռուսիա մտադրուի օտար կառավարութենէ մը փոխ դրամ առնելու պատրաստուիլ, ռուս թերթերը անմիջապէս հերքելու կ'ելլան լուրը և հակառակը կը պնդեն:

Քանի որ 1907ին համար 665 միլիոն ֆրանքի բաց մը կայ ռուսական պիւտճէին մէջ և այդ բացը կարելի չէ եղած գոցել գանձուած տուրքերու մնացորդովը, պէտք է ուրեմն որ բացառիկ փոխառութիւն մը գայ լեցնել այդ պակասը: Մ. Քօքովցեվ Բարիզ եկած էր վերջերս տեսնուելու համար Քլէմանսոյի, Բիշոնի և Քայեոյի հետ: Ուրեմն անհաւանական չը պիտի ըլլար առարկել թէ այս տեսակցութեան բուն նպատակը մօտակայ փոխառութեան մը հիմերը դնել էր, կարգ մը խոստումներով և դիւանագիտական ցոյցերով:

Մնաց որ, այս մասին Լորտ Ռոչիլտ սա յայտարարութիւնը ըրած է Նիւ-Եորք [illegible] 825 միլիոն ֆրանքի պէտք ունի իր փոխառութեանց տոկոսին հատուցման, իր երկաթուղիներուն և ուրիշ ձեռնարկութիւններու պէտքերուն համար միայն: Այս պատճառաւ պիտի չզարմանամ եթէ կարենայ 250էն 300 միլիոն ֆրանքի նոր փոխառութիւն մը կնքել:

Կապոյտ Տետրակ մը որ հրատարակուեցաւ այս օրերս, կը ցուցնէ մեզ 1906ի անգլիական հողէն արտադրուած ածուխին արժէքը և քանակութիւնը: Այս արժէքին ամբողջութիւնը եղած է 105 միլիոն, 842,992 ոսկիի, որ ըսել է նախորդ 1905 տարւոյն հետ բաղդատելով 10 միլիոն 105,180 ոսկիի յաւելում մը:

Իսկ արտադրուած ածուխին քանակութիւնը եղած է ամբողջ 251 միլիոն 167,627 թոն, որ է'ն բարձր սահմանը կը ներկայացնէ մինչեւ հիմա արտադրուած քանակութեան: Այս հաշուով 1905ին ձեռք բերուած ածուխի քանակութենէն 14 միլիոն 938,630 թոն աւելի արտադրուած կ'ըլլայ:

Արտածումին գալով, անոր գումարը հասած է 55 միլիոն 599,771 թոնի: Ֆրանսա այս քանակութենէն ներածած է $9^1/_2$ միլիոն թոն, Գերմանիա և Իտալիա $7^1/_2$ միլիոն իւրաքանչիւրը, Ռուսիա 2 միլիոն գրեթէ. ինչպէս նաեւ Սպանիա, Զուիցերիա, Տանիմարքա, Հոլանտա, Եգիպտոս և ամերիկեան Արժանթին ամէն մէկը երկու միլիոնի չափ: Եթէ այս քանակութեան վրայ աւելցնենք գօքի ար-

---

«ԱՐԵՒԵԼՔԻ» ԹԵՐԹՕՆԸ (19)

ԺԱՔ ՊՐԻԵՆ

ԴՐԱՄ ԵՒ ՍԷՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ՖՕՆ-ՔՈՒՎԷՐԹԻ ՋԱՂԱՑՔԸ

Թ.

—Դուն կուտաս անոր անունը, բացագանչեց Միլու հեգնական շեշտով մը: Զե՞ս գիտեր թէ ատենօք դրամաթիք դէպքեր պատահած են այս ջաղացքին մէջ: Զե՞ս գիտեր թէ չար ոգիներ կը յաճախեն հոն, որոնք գիշերը դժոխային պար մը կը դարձնեն ջրանցքին եզերքներուն վրայ... Երկու տարի առաջ հալածած են Պրիկարոյի կինը, որ գիշեր ատեն համարձակած էր կամրջակը անցնիլ: Այդ կինը, շատ չանցած, ճշմարիտ հրէշ մը ծնած է: Այս ամէնը ծանօթ է քեզի: Նաեւ տեղեակ ես թէ մարդուն մէկը, որ զօրաւոր մտքի տէր կը ծախէ ինքզինքը, գիշեր ցերեկ կ'անցնի այդ կամրջակէն. շատ մը պառաւներ յայտարարած են թէ այդ բանը աղիտաբեր պիտի ըլլայ յիշեալ մարդուն: Միլու ակնարկութիւն կ'ընէր հին պատմութիւններու, որոնց գլխաւոր հերոսներն էին ոգիները, կախարդները և ուրուականները: Գիւղին մէջ ամէն ոք հաւատ կ'ընծայէր այդ պատմութեանց:

Հանիները, գիշեր ատեն, փոքր տղաց կը պատմէին այդ առասպելները, սոսկում պատճառելով անոնց: Այսպէս՝ Ֆօն-Քուվէրթի ջաղացքը հինգ մղոն հեռու սարսափ կ'ազդէր: Փլփլած հին շէնք մըն էր ան, որ կը բարձրանար ջրանցքին եզերքներուն վրայ և ուր մարդ չէր բնակեր երկար ատենէ ի վեր: Մնաց որ՝ շատ նկարագեղ էին այդ աւերակները, թաւուտներով շրջապատուած. ուռիներ, թզենիներ և ուրիշ ծառեր բուսած էին պատերուն և խախտած սանդուխներուն միջեւ: Բաղեղով ու այծատերեւուկներով գօտեւորուած էին միջնորմները: Բայց ո՛րքան ալ նկարագեղ ըլլային անոնք, հեռուէն միայն դիտելով կը բաւականանային, առանց համարձակելու մօտենալ, մանաւանդ մայրամուտէն յետոյ:

Ջաղացքին անիւները անհետացած էին. կանգուն կը մնային շէնքին այն կամարակալները որոնք գետակին ընթացքը կը խանգարէին, վտանգաւոր յորձանքներ առաջ բերելով և աւելի արագ դարձնելով հոսանքը:

Ջաղացքին վերեւ կը գտնուէր փայտէ հին կամրջակ մը. անիկա իրարու հետ հաղորդակցութեան մէջ կը դնէր այն երկու արօտավայրերը, որոնք ամէնէն կարճ ճամբաները կը ձեւացնէին Վիլֆրանշ երթալու համար: Այդ արահետները նոյն իսկ ցերեկ ատեն ամայի էին ջաղացքին գէշ համբաւին պատճառաւ: Ամենաշատն քանի մը հոգի միայն կը համարձակէին գիշեր ատեն անցնիլ հռչակաւոր կամրջակէն: Երբ անցորդ մը միակ գտնուէր՝ կը նախընտրէր այդ ճամբէն չանցնիլ՝ երկար դարձուածք մը ընելով: Միլու և Մարիզ միայն կարեւորութիւն չէին ընծայեր այդ ժողովրդական նախապաշարումներուն: Անվախօրէն կ'անցնէին կամրջակէն, գիշերուան ու ցերեկուան ամէն ժամերուն:

Ալպէր այդ ճամբան կ'ընտրէր՝ Մալկէն Վիլֆրանշ երթալու համար: Գալով Միլուի, հանկէ անցնելու առիթ կ'ունենար հօրը տունը գացած միջոցին: Մէկէ աւելի անգամներ կամրջակին մէջտեղը կանգ առած էր՝ ջաղացքին կամարակալները և անոնց դէմ ջախջախուող արագ հոսանքը դիտելու համար:

Ցաւօք այդ անդիմադրելի հոսանքին և անկէ քաղուելիք օգուտին վրայ կը խորհէր: Բայց գետակին հողագործական կամ ճարտարագործական տեսակէտով ընծայելիք շահագործումը մտքէն իսկ չէր անցներ: Նկատի անգամ չէր առներ թէ Ստորին Բրօվանսի ցած և անջրդի դաշտագետիններուն առաջնորդուած բարերար ջուրերը ամբողջ բնակչութիւն մը կ'ապրեցնէին, և ջաղացքներու անիւները կը դարձնէին, ինչպէս ատենօք, գաւառին համար հարստութեան նոր աղբիւր մը ձեւացնելով:

Այսպէս՝ Միլու կամրջակին վրայ կեցած՝ անդունդին մէջ թափող ջուրի [illegible] կը դիտէր, անխուսափելիին ու մեծ մտածումներ անցընելով մտքէն:

Լիւսիէն, ճակատը հակած ապակիներուն վրայ, ջաղացքը կը դիտէր, որ կանաչագեղ զանգուած մը կը ձեւացնէր, և որուն մէջտեղ կը ցցուէին փլած պատերու մասեր: Լիւսիէն երկար ատեն այդ դիրքին մէջ պիտի մնար, եթէ երբեք Միլու ձեռքերը դրած չըլլար բարեկամին ուսերուն վրայ, այնպիսի շեշտով մը խօսելով, որ պատասխան չէր վերցներ ու այս անգամ բոլորովին ճամբու դնելով զայն:

—Օ՛ն, Վիլֆրանշ դարձիր հիմա:

Մինչեւ տան դուռը առաջնորդեց և հոն, երբ փիլիսոփայական եզրակացութիւն, մեղմաձայն ըսաւ.

—Մարդ իր ճակատագրին ձեռքէն խոյս չի կրնար տալ:

Լիւսիէն իր բարեկամէն բաժնուած էր, ճնշուած սրտով և մտահոգ երեւոյթով: Միլուի յանդգնութիւնն ու լրբութիւնը չունէր ան: Բուռն ու տկար նկարագրի տէր էր: Իր բարկութիւններէն յետոյ ճնշում մը կը զգար: Իսկ կատաղութեան կը յաջորդէր ընկճում: Այն ատեն միայն քիչ մը հանդարտեցաւ, երբ իրեններուն քով դարձաւ և Լիզի աժգոյն ու համակրական դէմքը, հօրը հանդարտիկ և պարկեշտ դէմքը տեսաւ, որուն վրայ կը կարդացուէր ամբողջովին պարտականութեան նուիրուած ուղիղ կեանք մը: Նոր հակազդեցութիւն մը առաջ եկաւ Լիւսիէնի մէջ: Ընտանեկան անդորր կեանքը փոխանակ աւելի առողջ գաղափարներու և իրաց աւելի ճշգրիտ գնահատման մը առաջնորդելու, աւելի եւս արծարծեց Ալպէրի դէմ ունեցած ատելութիւնը, յիշելով Մարթի ամուսնութեան խզումը, իր ապագան ու կեանքը, որ միջակ պիտի ըլլար հօրը ապագային ու կեանքին պէս:

Լիւսիէն ալ եւս չէր զղջար Միլուի ըրած խոստումին վրայ, որ սոսկալի իրողութեանց պատճառ պիտի ըլլար: Կէսօրէն յետոյ բարեկամներու այցելութիւն տուաւ, ջանալով մոռնալ ու տխրութիւնը փարատել: Ճաշէ ատեն միայն տուն դարձաւ: Քոյրը առանձին գտաւ գետնայարկի փոքր սրահին մէջ. մայրերնին տանը գործերով զբաղած էր և հայրերնին հիւանդի մը քով կանչուած:

Լիւսիէնի աչքին զարկաւ Լիզի երջանիկ ու գոհ երեւոյթը, որ կը հակադէր վերջին օրերու մէջ պարզած տխուր ու մելամաղձոտ դէմքին: Այն ցաւալի օրէն ի վեր երբ Լիզ իր երջանկութեան երազին փճացումը տեսած էր, սենեակին մէջ կամ պարտէզին հովանոցին տակ կ'անցընէր ատենը, կարի աշխատութիւններով զբաղած, որպէս զի խորհելու առիթ չունենար: Ոչ Ալպէրը և ոչ ալ Մարթը տեսած էր այդ օրերուն մէջ: Բայց առաջինին վրայ լուրեր առած էր տիկին Մարիզէն, որ իր գորովն ու սէրը կրկնապատկած էր Լիզի նկատմամբ:

Յաջորդ օրն իսկ տիկին Մարիզ մտերմական շեշտով ու մօր մը քիչ մը անգութ անկեղծութեամբ ըսած էր Լիզի.

— Հէգ աղջիկս, չվշտանանք, այլ համբերենք. հակառակ ամէն բանի՝ յոյսս չեմ կորսնցուցած: Ապահով եմ թէ Ալպէր իր առջի զգացումները պիտի տածէ նորէն...

—Ո՜հ, ըսած էր Լիզ, առանց ուրիշ խօսք ընելու, որպէս զի իր մօրաքոյրը չվիրաւորէ:

Բայց Լիզ կը զգար թէ ամէն ինչ վերջ գտած էր Ալպէրի և իր միջեւ: Մնաց որ, եթէ Ալպէր իր մօր թախանձանքներուն ալ տեղի տար, ինք՝ Լիզ չպիտի հաւանէր: Արժանապատուութեան տէր ըլլալուն՝ չպիտի ուզէր որ Ալպէր ակամայ ամուսնանար իր հետ: Արդէն իսկ նուաստացած կը զգար ինքզինքը, նկատելով որ Ալպէր առաջին անգամ հաստատական պատասխան տուած էր՝ իր մօր վիշտ չպատճառելու համար միայն:

(Շարունակելի)

տածումն ալ, պիտի ունենանք 76 միլիոն 788,178 թոնոյի ընդհանուր գումար մը, որուն Անգլիա իր ներքին պէտքին համար 174 միլիոն 279,450 թոնն պահելով, մարդ գլուխ 399 թոնօ ձգած կ'ըլլայ գործածութեան համար։

ՕՍՄ. ՏԷՐՈՒԹԵԱՆ վաճառականութիւնը շատ փայլուն շրջան մը անցուցած է 1905-1906 տարիներուն մէջ։ Մաքսային վերատեսչութեան կողմէ վերջերս հրատարակուած մէկ հաշուեցուցակէն դատելով արտածուած և ներածուած ապրանքներուն արժէքը եղած է տարեկան, մեճիտիէն 19 ղրուշէն

Արտածում 1,967,236,999
Ներածում 3,136,602,112

Ներածուած ապրանքներուն գլխաւոր արտադրիչը եղած է Անգլիա որ հայթայթած է 1,099,180,137 դահեկանի ապրանք. յետոյ կուգայ Աւստրիա որ հայթայթած է 651,614,315 դահեկան արժէքով ապրանք։ Երրորդ կարգին վրայ է Ֆրանսա 266,883,737 դահեկան արժէքով ներածուած ապրանքներովը. յետոյ Իտալիա՝ 244,619,984 դահեկան արժէքով, Ռուսիա 182,015,904 դահեկան արժէքով. վերջապէս Գերմանիա միւսներուն բաղդատմամբ, է՛ն նուազ քանակութեամբ ապրանք հայթայթող մը եղած է, ներածելով միայն 132,529,390 դահեկանի քանակութիւն մը։ Իսկ արտածուած ապրանքներուն քանակութիւնը նոյն համեմատութեամբ բաժնուած է գրեթէ. միայն Անգլիա միւս բոլոր տէրութիւններէն աւելի ապրանք ներածած է Թուրքիայէ, դարձեալ առաջին տեղը գրաւելով ամէնուն մէջ։ ՊԻՋՆԷՍՄԷՆ

ԱՌՏՆԻՆ ՑՈՒՑԱԴԵՐ

Թարմ լիմոնին հիւթը՝ այսինքն ջուրը լաւագոյն դեղն է հարբուխի և կոկորդի ու վզի բորբոքման դէմ։ Ափին մէջ քամելով լիմոնին հիւթը, քիթէն քաշելու է բերնին մէջ։ Այսպէս երեք անգամ բաւական է՝ կատարելապէս բուժուելու համար։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Լոքալ Անձայկէր, խօսելով Վիլհէլմ կայսեր Անգլիա ուղեւորելուն քաղաքական հանգամանքին վրայ, կ'ըսէ թէ մասնաւոր նշանակութիւն մը ունի, եթէ նկատողութեան առնուին վերջին տարիներու քաղաքականութիւնը և անգլեւգերմանի յարաբերութեանց մէջ տեղի ունեցած փոփոխութիւնները։ Նոյն թերթը կը յարէ.— «Այդ ուղեւորութիւնը կը պսակէ ջանքերու շարք մը՝ երկու երկիրներուն համոզցնելու թէ իրենց ամէնէն անձնական [illegible] պէտք մը չունին իրարու ընդհարելու։»

Կերմանիա, կաթոլիկ թերթը, չուզեր որ չափազանցուի այդ ուղեւորութեան նշանակութիւնը և կ'ըսէ.— «Բաւական ատենէ ի վեր պէտք է սորված ըլլանք վեհապետական այդ հանդիպումներուն գործնական նուազ կարեւորութիւնը, և պէտք չէ նաեւ մոռնալ թէ մինչեւ հիմա Էտուարտ թագաւորը չէ բարեհաճած Պերլինի մէջ այցելութիւն տալ Վիլհէլմ կայսեր։ Վիլհէլմսհէօհէ մէջ իսկ Անգլիոյ թագաւորին այցելութիւնը մէկ քանի ժամ միայն տեւեց յապաղումի մը հետեւանքով։ Արտաքին գործոց նախարար Պ. ֆոն Շէօնի ներկայութիւնն իսկ մասնաւոր նշանակութիւն մը չընծայեր այդ ուղեւորութեան, թէեւ Պ. ֆոն Շէօն, այդ առթիւ կատարուած տեսակցութեան մը պատեհ ուզած է անգլիական կարծիքը իրեն համար նպաստաւոր ընծայել։ [illegible] և [illegible] միջեւ յարաբերութիւնները իրաւ է որ բարւօքած են, սակայն եթէ Անգլիոյ մէջ մեզի համար դրական առաւելութիւններ գտնուէին, Գերմանիոյ նախարարապետը միջոցը պիտի գտնէր կայսեր հետ Անգլիա ուղեւորելու։»

Բոսթ այնպէս կը նկատէ թէ այդ ուղեւորութիւնը, իր անձնական ու ընտանեկան հանգամանքէն զատ, արժանի է ամբողջ աշխարհի հանդէպ ապացոյց մը նկատուելու՝ Անգլիոյ ու Գերմանիոյ միջեւ բարեկամական յարաբերութեանց վերահաստատման. նաեւ թէ ցոյց կուտայ երկու երկիրներուն միջեւ վէճի ու անվստահութեան քաղաքականութեան վերջ գտած ըլլալը։

—Ֆոսիշէ Զայթունկ ալ գոհունակութեամբ կը ծանուցանէ անգլեւգերման անհամաձայնութեանց վերջացած ըլլալը և կ'ըսէ. —«Վերջին հաշտութեան գործը յաջողութեամբ պսակուած է։ Ո՛րն է այն Գերմանը որ տակաւին չախորժիր սիրալիր համաձայնութեններէն։ Անգլիա կրնայ ուզածին չափ համաձայնութիւններ կնքել. ոչ ոք կրնայ հաւատալ թէ նպատակն է զինեալ գործակցութիւն մը Գերմանիոյ դէմ։»

Թայմզ ալ սապէս կը խօսի.— «Գերմանիոյ կայսրը և կայսրուհին կրնան ապահով ըլլալ թէ ամէնէն յարգալիր ու սիրալիր ընդունելութիւնը պիտի գտնեն։ Անշուշտ ֆոն Պիւլով իշխանին ներկայութիւնը պիտի գոհացնէր անգլիական ժողովուրդին օրինաւոր հետաքրքրութիւնը, և կարեւորութիւնը պիտի աւելցնէր ըլլալիք ընդունելութեանց հանդէսներուն, սակայն Գերմանիոյ ներքին գործերը թոյլ չեն տար որ նախարարապետը բացակայի այս միջոցիս և պիտի չունենանք այցելութիւնը մարդու մը, որուն մեծ կարողութիւնները ծանօթ են և սքանչացման առարկայ եղած թէ՛ Անգլիոյ և թէ Գերմանիոյ մէջ, թէեւ բնաւ չենք վարանած քննադատելու, ի հարկին, այդ կարողութեանց կիրառման եղանակը։» Թայմզ յօդուածը աւարտելով փափաք կը յայտնէ թէ Անգլիացիները և Գերմանացիները սորվին զիրար աւելի լաւ ճանչնալ, և կը յարէ.— «Լաւ է մեզի և աշխարհի խաղաղութեան համար որ սորվինք ո՛չ միայն սքանչանալ Գերմաններուն յատկութեանցը վրայ, այլ նաեւ զանոնք իւրացնել։»

ԼՈՆՏՈՆ, 9 Նոյ.— Բէլ Մէլ Կազէթ «Բարեկամութեան ձեռքը» վերնագրով յօդուածի մը մէջ գերման կայսեր այցելութեան վրայ գրելով, կ'ըսէ թէ Անգլիացիք և Գերմանացիք լրջօրէն կը փափաքին վերահաստատել իրենց բարեկամութիւնը, փարատել փոխադարձ կասկածներու մառայլը, և ծանուցանել աշխարհի թէ Անգլիա և Գերմանիա կը հաւատան թէ երկրագունտի վրայ բաւական տեղ կայ երկու ազգերուն համար։ Յօդուածը կը վերջանայ սա բառերով.— «Թող անցեալը անցնի երթայ մոռցուի այս առթիւ, որ, ինչպէս կը հաւատանք, յայտնապէս կը ցուցնէ թէ պատմական Անգլիան ինքն ալ ձեռք կը կարկառէ առ ինքն ուղղուած բարեկամական ձեռքին։ Յուսանք վստահաբար թէ Գերմանիա միեւնոյն անկեղծութեամբ պիտի ընդունի Անգլիոյ մատուցումը։»

ԼՈՐՏ-ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԻՆ ԹԱՓՕՐԸ

Լոնտոնէն ուրբաթ օրուան թուականով հետեւեալը կը գրէ Թանի թղթակիցը.— «Այս տարի լուրջ ջանք մը եղաւ ա՛ւելի շահեկան և աւելի յանկուցիչ ընելու Լոնտոնի լորտ-քաղաքապետին աւանդական թափօրը որ վաղը, շաբաթ, տեղի կ'ունենայ. սովորական ցուցադրութեններ զատ, պիտի պարունակէ նաեւ պատմական հեծելաճեմ մը՝ Պ. Լուի Բէրքէրի կողմէ կազմակերպուած։ Վերջերս, ինչպէս յայտնի է, Անգլիացիները մեծ յորդ կ'ընծայեն հեծելաճեմին. ամէն կողմ կը կազմակերպեն, քաղաքներու և նոյն իսկ գիւղերու մէջ. այդ պարագան արդիւնք է թատրոնի նկատմամբ չափազանց սիրոյն որ այնքան տարածուած է Անգլիացիներուն մէջ։ Վաղը կատարուելիք հեծելաճեմը պիտի ներկայացնէ վեց Էտուարտ թագաւորները. առանց իւրաքանչիւրը բազմաթիւ հետեւորդներ պիտի ունենան՝ իրենց ժամանակին զէնքերով ու տարազներով։ Կազմակերպիչ Պ. Բէրքէր յայտարարեց թէ այդ հանդէսը կատարողներուն ճարտարութիւնը սքանչացուցած պատճառած էր իրեն։ Հեծեալները շատ լաւ ձի կը հեծնեն, իսկ ձիերն ալ ամէնէն լաւ տեսակներէն ընտրուած են։ Իսկ արդի վեհապետին խաղաղասէր ազդեցութիւնը ներկայացնելու համար, թափօրին պիտի մասնակցի գիւղական հին սայլ մը՝ աշխարհի բոլոր պտուղներով լեցուած։ Սաւֆօֆոլքի ութ հուժկու ձիեր պիտի քաշեն. նաեւ այդ սայլին մէջ պիտի գտնուին այլաբանական դէմքեր՝ ներկայացնող Խաղաղութիւնը և աշխարհի զանազան մասերը։»

ՊԱՊԱԿԱՆ ԿՈՆԴԱԿԸ

Ֆրանսական թերթ մը սա հեռագիրը կը հրատարակէ Պերլինէն.—Լրագիրներուն իրարանցում պատճառեց այն պարագան թէ Միւն[illegible] աստուածաբանական վարժարանին ուսուցիչ Շէլ բրոֆէսէօրին դասախօսութեանց մասին դրած արգելքը։ Նոյն լրագիրներէն մէկ քանին կ'ըսեն թէ այդ իրողութիւնը տեղի ունեցած է շնորհիւ կառավարութեան, որ գիտցած է յարգել տալ Պետութեան համալսարաններուն ինքնավարութիւնը կրօնականներուն հանդէպ։ Բոսթ ալ կ'ըսէ թէ կրթական նախարարը մեծ դեր մը չէ կատարած, վասն զի երբ կարտինալը տեղի տուաւ, վէճը աւելի սաստկացնելու վախին հետեւանքովը չէր այլ անոր համար որ կարտինալը տեսաւ թէ իր թեմին ո՛չ կաթոլիկ համալսարանականները և ոչ ալ զարգացեալները տրամադիր չէին իրեն հետեւելու և նոյն իսկ հակառակութիւն ցոյց կուտային իր անհաշտ ընթացքին և պապական կոնդակին խստութեանը։ Գերմանիոյ զարգացեալ կաթոլիկները արդարեւ Շէլ բրոֆէսէօրին, Շրէօրս բրոֆէսէօրին և Վատիկանի գրաքննիչ ժողովին դէմ կազմուած ընկերակցութեան կողմն են աւելի, քան թէ անդրալեռնական եպիսկոպոսներու, որոնց ակամայ կը հետեւին և իրենց կրօնական հնազանդութեան աւանդութեանը կ'անսան։ Մտքերու այդ վիճակն է որ իրական պատճառը եղած ըլլալու երեւոյթը ունի Քէօլնի արքեպիսկոպոս Ֆիշէր կարտինալին զգուշաւոր ընթացքին, որ աւելի խոհեմութիւն համարած է քիչ մը մեղմացնել իր բուռն պայքարը կրօնական նոր գաղափարներ ունեցողներուն դէմ։

—Պապական վերջին կոնդակին պատասխանող կրօնական նոր գաղափարներու տէր վեց հոգի հնազանդութիւն յայտնեցին Պապին։

—Վատիկանի գրաքննիչ ժողովը արգելքի տակ պիտի դնէ Միլանի մէջ հրատարակուող պարբերական հանդէս մը՝ Իլ Ռինովամենթօ, որ խիստ բուռն յօդուածներ հրատարակեց պապական վերջին կոնդակին դէմ։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ

Նախագահ Պ. Ռուզվէլդ զրահաւորներու նաւատորմը աչքէ պիտի անցընէ Հէմբդըն-Ռոատի մէջ, դեկտեմբեր 16ին, երբ ճամբայ ելլէ դէպ ի Խաղաղական։ Այդ առթիւ պիտի պատասխանէ նոյն նաւատորմին առաքման մասին եղած քննադատութեանց։

—Ուաշինկթընէն կը հեռագրեն Ֆրանքֆուրթեր Զայթունկի թէ Մ. Նահանգաց պատերազմական նախարար Պ. Դաֆդ, Պերլինէն ու Բեդերսպուրկէն զատ, Բարիզ ալ պիտի այցելէ՝ Փիլիպպեաններէն ու Ճափոնէն վերադարձին։

—Լա Հէյի ամերիկեան դեսպան Պ. Տավիտ Հիլն է, և ոչ թէ Պ. Պոնաբարթ, որ Պերլինի ամերիկեան դեսպան պիտի կարգուի, փոխանակ Պ. Թաուըրի։ Նախագահ Պ. Ռուզվէլդ այդ պաշտօնը նախապէս առաջարկած էր արտաքին գործոց նախարարի օգնական Պ. Պէգընի, որ չէր ընդունած։ Արժանթինի մէջ Մ. Նահանգաց դեսպան Պ. Արթըր Պօրբէ Լա Հէյի դեսպան կարգուեցաւ։

ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ԱՐԵՒԵԼՔ

Չինու վեհապետական իրաւունքը թէեւ տեսական կերպով ճանչցուած է Մանչուրիոյ վրայ, սակայն հարաւային Մանչուրիոյ երկաթուղիները չեն ուզեր փոխադրել Չինու թղթատարական պայուսակները, եթէ Ճափոնի թղթատարական վարչութենէն անցած չեն, և միջազգային սակացոյցին համաձայն ծախք կը գանձեն այն թղթակցութիւններէն զորս Չին ներքին կը նկատէ։ Չինական նախարարը իր կողմէ ծանուցած է Չինու երկաթուղիներուն՝ չփոխադրել ճափոնական թղթատարի պայուսակները, սակայն այդ հրամանին գործադրութիւնը յետաձգուած է մինչեւ որ ելքի մը յանգին կատարուող բանակցութիւնները։

ՔՈՆԿՈՅԻ ԽՆԴԻՐԸ

Լոնտոնի մէջ Քոնկոյի բարենորոգման ընկերակցութեան քարտուղարը տեղեկութիւն ստացաւ թէ անգլիական ու ամերիկեան հիւպատոսական պաշտօնեաները Քոնկոյի մէջ այս միջոցիս մեծ գործունէութիւն մը ցոյց կուտան։ Բրիտանական փոխ-հիւպատոսները այս միջոցիս նոյն երկրին զանազան մասերուն մէջ պտոյտներ կը կատարեն՝ բնիկներու վիճակին վրայ մանրազնին քննութիւններ կատարելով։ Ամերիկեան հիւպատոսը կը տեղեկանայ Մոնգալլայի մէջ տիրող պայմաններուն՝ քաուչու արտադրող մեծ կեդրոններէն մէկը. այդ տեղերէն վերջերս նուազ գոհացուցիչ տեղեկութիւններ հաղորդած են անգլիացի միսիոնարներ։

ԾԽԵԼՈՒ ՄՐՑՈՒՄ

Անցեալ օր Լոնտոնի Երկրագործական Ակումբին մէջ հարիւր յիսուն Անգլիացիներ ծխելու մրցում մը կատարեցին։ Իւրաքանչիւրը գրպանէն փոքր ծխափող մը հանեց և լեցուց անգլիական ծխախոտով, որ ինչպէս յայտնի է, ախորժահամ չէ։ Մէկը յանկարծ «կրա՛կ» պոռաց. իսկոյն հարիւր քառասունեօթը լուցկիներու ճարճատիւնը լսուեցաւ։ Այո՛, միայն հարիւր քառասունեօթը, վասն զի երեքը զգայազիրկ մնացած էին՝ յաղթող հանդիսանալու տարապայման յուզումին հետեւանքով։ Մրցման առարկան այն էր թէ ո՛վ պիտի կրնայ ամէնէն աւելի երկար ատեն ծխել, առանց ծխափողը նորէն վառելու պէտք ունենալու. Մրցումը սկսաւ և ծուխի ամպեր կը գոյանային. կէս ժամ անցաւ այդ կերպով և 75 ծխափողներ մարեցան։ Ժամ մը ետքը հազիւ քսան ծխափողներ կը վառէին։ Մէկուկէս ժամ ետքը մրցողներէն երկուքը կը շարունակէին և վերջապէս յաղթական հանդիսացաւ Պ. Թամս Ուոտս։ Երկու ժամ և չորս վայրկեան անընդհատ ծխեց, մինչեւ հիմա մրցում շահողներէն տասնըութ վայրկեան աւելի շարունակելով։ Երբ աւարտեց, ոտքի ելաւ. օրագրողները զինքը շրջապատեցին։ Ըսաւ անոնց թէ եղածը ջղային խնդիր մըն է. գրգռուողը մրցումը չի շահիր։

ՈՎԿԷԱՆՈՍԻ ՄՐՑՈՒՄԸ

Հակառակ փոթորիկին, որ Լուզիդանիա Նիւ-Եորք ժամանելը քիչ մը յապաղեցուց, անգլիական վիթխարի շոգենաւը առաջուընէ մէկ ժամ տասներկու վայրկեան աւելի կանուխ հասաւ Նիւ-Եորք։ Լուզիդանիա հինգշաբթի գիշեր կէս գիշերը չորս վայրկեան անցած Սանտի-Հուք ժամանեց, Քուինզդաունէն (Իրլանտա) մինչեւ Նիւ-Եորք եղած հեռաւորութիւնը չորս օր, տասնըութ ժամ, քառասուն վայրկեանէն կտրելով ժամը 24 հանգոյց 25 արագութեամբ։ Անկէ առաջ, չորս օր, տասնըինը ժամ, յիսուներկու վայրկեանէն գացած էր՝ ժամը՝ 24 հանգոյց 002 արագութեամբ։ Լուզիդանիա այս անգամ օրական 600 մղոնէն աւելի ճամբայ առած է՝ կիրակի՝ 606, երկուշաբթի՝ 616, երեքշաբթի՝ 618 և չորեքշաբթի՝ 610։

ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ

ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՌ 30 սեպտ.ի 1907ի

ՊԱՐՏՔ	Ֆրանք
Սնտկ. մէջ գտնուած դրմ.	139,298,983.51
Թղթապանակ	1,136,201,875.14
Ռըբոռ	303,475,973.88
Ընթացիկ հաշիւներ	516,843,212.46
Պարտաթղ. արժեթղ. եւլն.	8,461,755.57
Անշարժ կալուածներ	35,000,000.—
Զանազանք	33,581,034.55
Ֆրf.	2,172,862,835.11

ՊԱՀԱՆՋՔ	
Պահեստի դրուած դրմ.	696,986,461.97
Ընթացիկ հաշիւներ	841,170,628.64
Ընդունուած փոխնկագ.ր	127,395,809.46
Վճարելի պարտամրհկն.ր	47,751,674.82
Զանազանք	84,558,260.22
Պահեստի դրամ	125,000,000.—
Դրմագլուխ ամբողջ վճրծ.	250,000,000.—
Ֆրf.	2,172,862,835.11

Վարչ. Խորհրդոյ Նխգհ.
Ա. ՄԱԶԵՐԱ

ՕԹԷԼ ՍԱՎՈՒԱ
(HOTEL SAVOY)

Նիզամիէ ճատտէսի. — ԲՐԻՆՔԻՓՕ

Մեծ-Կղզիի լաւագոյն մէկ դիրքին վրայ գտնուող այս ծանօթ Օթէլը՝ ամրան եղանակին լրանալուն առթիւ չպիտի փակուի։ Տնօրէնութիւնը կը ծանուցանէ իր բազմաթիւ յաճախորդներուն և անոնց որոնք ձմրան գեղեցիկ օդերուն ախորժ կը զգան Բրինքիբօ երթալ բնակիլ ժամանակ մը, թէ Սավուա Օթէլը իր երկու բաղնիքներով բաց պիտի մնայ ձմրան եղանակին, նոյն խնամեալ սեղանով ու կատարեալ սպասարկութեամբ, որոնք մեծապէս գոհ թողուցին այս ամրան յաճախորդները։ Աւելորդ է ըսել թէ գինները չափաւոր են միշտ։ 10—5

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

ՊԱՇՏՕՆ. — Կայս. անձնական Գանձուն իրաւագէտ խորհրդական Րաիֆ պէյ միանգամայն անդամ անուանուեցաւ Պետական Խորհուրդին։

— Ուաշինկթընի օսմ. հիւպատոս անուանուեցաւ Սամի Արսլան պէյ։

ԱՍՏԻՃԱՆ. — Իւլայի առաջին աստիճան տրուեցաւ մաքսային Խորհուրդին անդամ Միւֆթիզատէ Մէհմէտ Րիֆաթ պէյի։ Իւլայի երկրորդ աստիճան՝ կայս. Պալատան ծածկագրութեանց քարտուղարներէն Իպրահիմ պէյի, Միւթէմայիզի աստիճան՝ Թահսին պէյի և Սամիէի աստիճան՝ Սիւլէյման ու Շէմսէտտին պէյերու։ Միւթէմայիզի աստիճան՝ Եանգօ Քամպալօրի էֆ.ի։ Սալիսէի աստիճան՝ Պետական Խորհուրդին վերաքննիչ ատեանին օգնականներէն Մէքէթ էֆ.ի։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ. — Երկրորդ կարգի Օսմանիէ պատուանշան տրուեցաւ Ե. զօրաբանակին 28րդ կիսաբաժնին հրամանատար միրլիվա Նուսրէթ Ճէմալէտտին փաշայի։ Երկրորդ կարգի Օսմանիէ՝ կայս. Պալատան քարտուղարներէն Հիւսէին պէյի ու ծածկագրութեանց քարտուղարներէն Իպրահիմ պէյի և երրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Թահսին ու Սիւլէյման պէյերու։ Երրորդ կարգի Օսմանիէ՝ կայս. անձնական Գանձուն թղթակցութեանց դիւանին քարտուղարներէն Մելքոն էֆ.ի։ Չորրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Հաշուակալութեանց Ատեանին արձանագրութեանց դիւանին տեսուչի օգնական Զիւհտի պէյի։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍՊԱՔԻՆԱՐԱՆ. — Առեւտրական և հանրօգուտ շինութեանց նախարարութիւնը ձեռնհաս պաշտօնարանին հաղորդեց Քէօթահիայի Զամլըճա անուն տեղը կայս. Իրատէի մը համաձայն կառուցուելիք սպաքինարանին շինութեան ծախուց քանակութիւնը։ Պէտք եղածը ի գործ դնելու համար գրուեցաւ վեհ. Սուլթանին բժիշկ և տղոց յատուկ Համտիէ հիւանդանոցին բժշկապետ առաջին ֆէրիգ Իպրահիմ փաշայի։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ Համիտիէ վարժարանին համար, ինչպէս ծանուցուեցաւ, առեւտրականութեան նախարարութեան պաշտօնարանին մօտ կրթական նախարարութեան սեպհական գետնին վրայ մասնաւոր շէնք մը պիտի կառուցուի։ Մինչեւ որ այդ շինութիւնը աւարտի, նոյն վարժարանին դասախօսութիւնները երեկուընէ սկսան կատարուիլ Պոլսոյ Տիվան Եօլըի կողմը առժամաբար վարձուած ապարանքի մը մէջ։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԻՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ.— Կայս. Թանգարանին Տնօրէնութեան մէկ [illegible] Պաշտօնական [illegible] մը կը ծանուցանէ թէ այս տարի այլ եւս ուսանող պիտի չընդունուի Գեղարուեստից վարժարանին համար, վասն զի ընդունուած աշակերտներու թիւը որոշեալ քանակութեան հասած է, դասարանները լեցուած և դասախօսութիւններն ալ սկսած են։

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ վարժարանին դասախօսութիւնները, որոնք Րամազանի առթիւ դադրած էին, նոյեմբեր 3ի շաբաթ օրը ժամ 4ին պիտի վերսկսին։

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆՆԵՐԸ.— Կայս. Իրատէ մը հրամայած ըլլալով Կ. Պոլսոյ ու արուարձաններու մատենադարաններուն մէջ իսլամական բոլոր գիրքերը լաւ պահպանել և մատենադարանները աւելի կանոնաւոր վիճակի մը վերածել, Բ. Դուռը նախապէս հարկ դատեց գիտնալ թէ ո՛րքան մատենադարաններ կան, ո՛րքան գիրք կը պարունակեն և ատոնց լաւ պահպանման մասին ի՛նչ միջոցներ ձեռք առնել հարկ է։ Ըստ այնմ հարկ եղածը գրուեցաւ ձեռնհաս պաշտօնարանին։

ՀԱՑԵՐԸ. —Ձեռնհաս պաշտօնարանը նկատելով որ Կ. Պոլսոյ և արուարձաններու փուռերէն ոմանք հացի պատրաստութեան մասին հոգ չեն տանիր և օրինական կշիռէն պակաս հացեր կը վաճառեն, և նկատելով որ այդ պարագան ժողովուրդեան վնասելով հանդերձ պատճառ եղողներուն համար ալ խիստ պատասխանատուութիւն մը առաջ կը բերէ, ծանոյց քաղաքապետութեան որ թաղապետական պաշտօնեաները աւելի ուշադրութեամբ հսկելով, այդ տեսակ արարքները արգիլեն և անսաստողները խիստ ու բացարձակ պատասխանատուութեան ենթարկեն։

ՍՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.— Իգդամ հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ սնանկութեան մասին Ղալաթիոյ Քիւրէքճիները հաստատուած ներկի վաճառական Մօրիզ Պէհար և Ընկերութեան, որ ծովային առեւտրական դատարանին որոշմամբ սնանկ հռչակուած է.

«Մօրիզ Պէհար տասնըչորս ամիս առաջ 600 ոսկիի դրամագլուխով գործի ձեռնարկեց և իրեն իբրեւ «քոմանտիթէա» ընկեր առաւ Նիսիմ Պարնաթանը։ Ժամանակ մը ետքը Մօրիզ Պէհար շատ մը «պոնօ»ներ, որոնք կարծեցեալ երրորդ անձի մը կողմէ իր վրայ «ճիրօ» եղած էին, Նիսիմ Պարնաթանի անուան «ճիրօ» ըրաւ։ Պարնաթան ալ զայն պանքերու «ճիրօ» ընելով դրամները կը գանձէին։ Այդ կերպով հօթը հազար ոսկիի չափ գումար մը գրպանեցին և այդպէս ժամանակ մը շարունակեցին իրենց առեւտուրը։ Նիսիմ Պարնաթան, որպէս զի խարդախութիւնը երեւան չելլէ և իր ընկեր ըլլալը պահանջատէրերուն չյայտնուի, Մօրիզ Պէհարը համոզեց. պահանջատէրերը հրաւիրեցին և «քոնքորտաթօ» մը առաջարկեցին՝ հարիւրին քառասուն վճարելու պայմանով, այդ «քոնքորտաթօ»ն ստորագրել տուին պահանջատէրերուն. Նիսիմ ալ իբրեւ թէ երաշխաւոր եղաւ։ Երաշխաւորութեան գիրը պատրաստուելէն առաջ Նիսիմ Պարնաթան ու որդին նոյն վաճառատանը երթալով հաշուեմատեանները սկսան իրենք պատրաստել և վաճառումներն ալ կատարել։ Սակայն օրէնքին տրամադրութեանց համաձայն, «քոմանտիթէա» ընկերներէն և ոչ մէկը իրաւունք ունի միւս ընկերներուն հաշուեմատեաններուն և վաճառումին հսկելու։ Ուստի պահանջատէրերը նկատողութեան առնելով վերոգրեալ պարագան, Նիսիմ Պարնաթանի ամէն օրը վաճառատան յաճախելը և ատոր ոչ թէ «քոմանտիթէա» այլ «քոլէքթիֆ» ընկեր ըլլալը, որոշեցին ետ առնել նախապէս իրենց տուած խօսքը։ Նիսիմ Պարնաթան այս պարագան իմանալով, վաճառատան մէջ գտնուած ապրանքներուն երեք հազար ոսկիի չափը Մօրիզ Պէհարի կողմէ իրեն իբրեւ գրաւ դրուած ցոյց տալով և քիչ մը վերը յիշուած «պոնօ»ներէն վեց հազար ոսկիի չափը հաւաքելով, պահանջատէրերուն ծանոյց թէ ինք պիտի չկրնայ երաշխաւորել, որով պէտք է դատարանին դիմեն։ Ատոր վրայ պահանջատէրերը դատարանի դիմեցին և սնանկութեան որոշումը ձեռք բերին։

Ուրիշ զրոյցի մը նայելով, Միզրահի անուն անձ մը, որ Մեծ Շուկային մէջ ներկի վաճառական է, Մօրիզ Պէհարի խանութէն 80 ոսկիի ապրանք առեր և փոխարէն երեսունըմէկ օր պայմանաժամով «պոնօ» մը տուեր է։ Մօրիզ Պէհար պանքային վրայ «ճիրօ» ըրեր է այդ «պոնօ»ն։ Պայմանաժամը լրանալուն պանքան Միզրահիէն այդ գումարը պահանջեր է, սակայն այս վերջինը չկրնալով վճարել Մօրիզ Պէհարի դիմեր է. ան ալ չկրնալով վճարել, Նիսիմ Պարնաթան հատուցեր է այդ 80 ոսկին, որով հաստատուեր է թէ Նիսիմ Պարնաթան ընկեր է։ Կ'ըսուի թէ առնելիքատէրերը [illegible] պիտի պահանջեն Նիսիմ Պարնաթանին ալ սնանկ հռչակել, իբրեւ «քոլէքթիֆ» ընկեր։

— Ղալաթիոյ Խավեար Խանի շրջակայքը սեղանաւորութիւն ընող Քավաստա և Ընկերութիւնը, կ'ըսէ Իգդամ, հետզհետէ պատահած սնանկութիւններէն վնասուելով, իր վճարումները դադրեցուց, սակայն միջոցներ կը փնտռէ առնելիքի տէրերուն հետ յարմարելու համար։

— Ղալաթիոյ Խավեար Խանին մէջ հաստատուած Տիամանտօպուլի համար, որուն վճարմանց դադարումը ծանուցուեցաւ, յոյնական թերթ մը կ'ըսէ թէ այդ տունը 17,000 ոսկի վնասուեր է վերջերս Իզմիրի Սիմոնիտի վաճառատան սնանկանալէն։ Իգդամ կ'ըսէ թէ Խավեար Խանի մէջ այդ սնանկացողը Եորտամ ու Եաքիմ Տիամանտօպուլը տունն է։

—Տիամանտօպուլի վճարմանց դադարման առթիւ կ'ըսուի թէ այդ տունը, որ հարիւր հազար ոսկի բաց ունի, հարիւրին երեսուն վճարում մը կատարելու համար պայմանաժամ խնդրած է, մինչեւ մէկ ամիս վերջնական լուծում մը խոստանալով։ Տիամանտօպուլները կը գործէին Իզմիրի մէջ վաճառական ու դրամատէր իրենց հօրեղբօր Իսաք Տիամանտօպուլի դրամագլուխով։ Այս տունը, վերջերս գործի անձկութեան մը պահուն, փութով վեց հազար ոսկիի գումար մը կը պահանջէ Կ. Պոլսոյ տունէն, որ զայն կը ղրկէ, անշուշտ փոխ առնելով իր վարկատուներէն, քանի որ այդքան պատրաստ դրամ չի կրնար ունենալ տուն մը, որուն դրամագլուխը ուրիշի քով կը գտնուի։ Մէկ-երկու շաբաթ կ'անցնի և այդ 6000 ոսկիի գումարը չի վերադառնար. ատոր հետեւանք կը համարուի վճարմանց դադարումը այդ տան, որուն գործառնութիւնները վնասուած կը նկատուէին ամիսէ մը ի վեր։

— Ծէնովայէն կը հեռագրեն թէ Ուօլպէրթ պանքան հինգ միլիոն ֆր. բացով սնանկացեր է։

— Մանչէսթրի մէջ Բէյլէր և Ընկերութեան բամպակի մեծ վաճառատունը իր վճարումները դադրեցուցեր է։

— Բէյթալէն կը հեռագրեն թէ Զէկեթինի մէջ ստաղձի վեց գործարաններ սնանկացեր են։ Ատոնցմէ Լէվի և Ընկերութեան պարտքը 6,500,000 քուրոն է և Եոզէֆ Շախթից՝ 630,000. միւսներն ալ 300,000 քուրոնէն պակաս չեն։

— Գահիրէի մէջ յանձնակատարի տուն մը վճարումները դադրեցուցեր է։ Աղեքսանդրիոյ մէջ Մէհմէտ, Կրէկօ Մանրի և Էվրէբրիտօ Մէլիոթէս վաճառատուները սնանկացեր են։

ՌՈՒՄԷԼԻՈՅ երկաթուղիներու Ընկերութիւնը, այս միջոցիս ուտելիքի և ուրիշ պէտքերու սղութիւնը նկատողութեան առնելով, օրականով աշխատող գործաւորներու օրականին վրայ մէկէն երկու ղրուշ աւելցուց. նաեւ ամէն տեսակ պաշտօնեաներէ ամուսնացածներու ամսաթոշակին վրայ հարիւր ղրուշի յաւելում մը ըրաւ և ամուրիներուն ալ՝ յիսուն։

ՎԱՌԵԼԱՆԻՒԹԵՐԸ. — Մոնիթօրի մէջ հետեւեալը կը կարդանք. — «Ծանուցուեցաւ թէ քաղաքապետութեան կողմէ բերել տրուած փայտերու իւրաքանչիւր չէքին 23 ղրուշի պիտի վաճառուի։ Այս բարեդէպ կարգադրութիւնը անշուշտ օգտակար է ժողովուրդին համար, սակայն այդ փայտերուն վաճառման վայրերուն մէջ գործադրուող դրութիւն մը մինչեւ մէկ աստիճան կը սահմանափակէ սպասուած օգուտը։ Օրինակի համար Թոփխանէի վաճառման վայրը դիմող անձէ մը նոյն տեղի թաղապետական պաշտօնեան կը պահանջէ որ Բերայի թաղապետութեան պաշտօնէութեան մասնաւոր հրամանագիր մը բերէ. երբ այս դիմումը կատարուի, հոն ալ կը յայտարարուի որ քաղաքապետութեան պէտք է դիմել։ Աւելորդ է ըսել թէ բերուած այդ փայտերը հանրութեան պէտքին յատկացուած են, որով այդ կարգի հրամանի մը պէտք մնալու չէ։ Հաստատապէս կը յուսանք որ քաղաքապետութիւնը, այդ առթիւ առաջ եկած դժուարութիւնները նկատողութեան առնելով, հարկ եղած հրամանները պիտի տայ։»

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ Խտիվիէ ընկերութիւնը որոշեց շոգենաւային երթեւեկութիւն մը հաստատել Մարսիլիոյ և Աղեքսանդրիոյ միջեւ։ Ուղեւորութիւնը երեք օր պիտի տեւէ։ Այդ ընկերութեան երկու նոր շոգենաւերը 12,000 թոնոյ, Աղեքսանդրիայէն Նափոլի երկու օրէն պիտի երթան։

ՎԵՐԱՔՆՆԻՉ ատեանին ընդհանուր դատախազի օգնականներէն Շէքիպ պէյ մեռաւ Մեծ Կղզիի իր տանը մէջ։ Յուղարկաւորութիւնը այսօր կը կատարուի։

ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐ. —Այտընի կուսակալութիւնը գրեց Ներքին գործոց նախարարութեան որ մարդահամարի տումարներուն մէջ չարձանագրուած անձերուն պատիժէ զերծ մնալու պայմանաժամը աւարտած ըլլալով, եթէ նորոգուի, կարելի պիտի ըլլայ շատ մը անհաստատ արձանագրել։ Նոյն նախարարութիւնը որոշեց ըստ այնմ հարկ եղածը ի գործ դնել։

ԾՈՎԱՅԻՆ նախարարութեան գրուեցաւ Թաիֆ շոգենաւը փութով Իզմիթ ղրկել՝ պատրաստ գտնուած փայտերը Կ. Պոլիս փոխադրելու համար։

— Մախսուսէի Ասիր շոգենաւին նաւապետը հեռագրեց ծովային նախարարութեան թէ փայտ բեռցնելու համար չորս օր Էրէյլիի առջեւ սպասելով Էլապլի գացեր է, վասն զի փայտերը շոգենաւ փոխադրելու համար նաւակ չկար և անտառներու քննիչը երկու օրուան բանակցութենէ մը ետքը ըսած էր թէ նաւակ և այլն պիտի ղրկուի։ Շոգենաւը հոն գացեր է, սակայն պաշտօնեայ ու նաւակ չգտնելով Էրէյլի վերադարձեր է։ Հետեւապէս ձեռնհաս պաշտօնարանը գրեց ամէն կողմ որ փայտերը ժամանակին պատրաստ ըլլան նաւահանգիստներուն մէջ, որպէս զի շուտով Կ. Պոլիս փոխադրուին։

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ ու հեռագրական վերատեսչութիւնը նկատելով որ Խնուսի և Վանայ միջեւ գտնուող թղթատարական կայաններու անկանոնութեան և Խնուսէն մինչեւ Պիթլիս թղթատարական երթեւեկութիւնը կատարող յանձնառուին երկու ամիսէ ի վեր իր յանձնառութիւնը չկատարելուն հետեւանքով, փոխադրութիւնները առժամեայ միջոցներով կը կատարուին, որով Կ. Պոլսոյ և Վանայ միջեւ թղթատարական փոխանակութիւնները կը յապաղին, գրեց ձեռնհաս պաշտօնարանին՝ հարկ եղած զեկոյցը ընել Էրզրումի ու Պիթլիսի կուսակալութեանց՝ վերոգրեալ կայանները աւելի կանոնաւոր վիճակի մը վերածելու համար։

ԻՏԱԼԻՈՅ Թագաւորը իր ծննդեան տարեդարձին առթիւ, Քաւրոն տ'Իթալի պատուանշանին չորրորդ կարգը տուաւ Կ. Պոլսոյ իտալական առեւտրական Ընկերութեան Տնօրէն Պ. Ծանոթիի և Ռէժիի Տնօրէնի օգնական Պ. Լոմպարտոյի. նոյն պատուանշանին հինգերորդ կարգը՝ Վինէր Պանք Ֆէրայնի Կ. Պոլսոյ ճիւղին Տնօրէն Պ. Կէրօսնի և Օսմ. Պանքային պաշտօնեաներէն Պ. Սաւմէրէրի։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ դեսպանի փոխանորդը և մէկ քանի հրաւիրեալներ, որոնք Գոնիա գացած էին զբօսական պտոյտի համար, երէկ իրիկուն Կ. Պոլիս վերադարձան։

ՕԴԵՐՈՒՆ ՎԻՃԱԿԸ.— Պուլկարիոյ մէջ ժամանակէ մը ի վեր տիրող երաշտութեան յորդահոս անձրեւ յաջորդեր է և յետոյ օդերը ցրտեր են. շատ բարձր տեղեր ձիւներ ալ է. Ջէրմաչափը զերոյէն վար հինգ աստիճան իջեր է։

— Ռումանիոյ զանազան տեղերը ձիւն տեղացած է և սաստիկ ցուրտ կ'ընէ։

ԵՍԹԵՐԻՆ ՀԱՄԱՐ.— Գարամանլը Վասիլ ու դերձակ Մօրիզ Ղալաթիոյ մէջ Եսթեր անուն դիւրահաւատ կնոջ մը հետ յարաբերութիւն ունէին։ Եսթեր երբեմն ատոնց մէկին և երբեմն ալ միւսին կուտար իր սիրտը։ Այդ պատճառով Վասիլի ու Մօրիզի միջեւ գժտութիւն մը ծագեցաւ և վերջապէս Վասիլ երէկ Ղալաթիոյ մէջ դաշոյնով սպաննեց Մօրիզը։ Ոճրագործը թէեւ փախաւ, բայց երէկ իրիկուն Մաճարի կողմը օղարանի մը մէջ ձերբակալուեցաւ։ Վասիլ ուրացաւ իր արարքը, բայց շատ մը վկաներ հաստատեցին։ Մօրիզ քսան տարեկան էր և Վասիլ ալ քսանըհինգ։

ՀՐԴԵՀ.— Կայս. աւագ թիկնապահ և Բ. զօրաբաժնին հրամանատար Շէվքէթ փաշայի Պէշիքթաշ Եէնիմահալլէի ապարանքին շրջակայ ախոռէն առջի գիշերը ժամ 7ու կէսին հրդեհ ծագելով, այդ ախոռը ու կառատունը այրեցան։ Երկու ձիեր ալ այրեցան։

ԱՅՍ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ՕՐՈՒԸՆԷ սկսած է այն մեծ վաճառումը որ կազմակերպուած է Քարլմանի նորաձեւութեանց վաճառատան մէջ՝ ի Բերա, շատ զեղչուած գիներով։ Ապրանքի ամէն ճիւղերու մէջ աժան ապրանքներ կը գտնուին։ Սոյն կարեւոր վաճառատունը այս առթիւ կը ծանուցանէ թէ իր ապրանքի բոլոր ճիւղերն ալ ընդարձակած և իր բազմաթիւ յաճախորդներուն դիւրութեան համար վերելակ մը հաստատած է։

ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
ՏՈՔԹ. Ս. ԹԷՐԶԵԱՆԻ
Իզմիր, Հայոց թաղ, Առաջնորդարանի կից, թիւ 77

Այս հաստատութեան մէջ մեծ ուշադրութեամբ կը դարմանուին կուրծքի, լեարդի, ստամոքսի և աղիքներու հիւանդութիւններ, կանացի ախտեր, միզամանի ու միզանցքի բորբոքումներ։ Ծանօթ վիրաբոյժներու ընկերակցութեամբ կը կատարուին վիրաբուժական ու մանկաբարձական գործողութիւններ և կը խնամուին վէրքեր։ Մասնագէտներու միջոցաւ կը դարմանուին աչքի, ականջի, քթի ու կոկորդի հիւանդութիւններ, ինչպէս նաեւ ատոնց վերաբերեալ գործողութիւններ ի կիր կ'առնուին։

Շաբաթ օրերը մինչեւ կէս օր ամէն կարգի հիւանդներ ձրիապէս կը խնամուին։ 8—8

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՐԸ

Ս. Պատրիարք Հայրը երէկ կայս. Պալատ գնաց։

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎԻ ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՆԻՍՏԸ

Խառն Ժողովը այսօր գումարուեցաւ Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր։ Ներկայ էին Տ. Գրիգորիս արքեպիսկ. Յովհաննէսեան, Տ. Մովսէս եպիսկ. Կէօմիւրճեան, Տ. Տ. Ղեւոնդ Դուրեան ու Գրիգորիս Պալագեան վրդ.ները և Մկրեան, Սանտալճեան, Աչճեան, Ճէպէճեան քհ.ները։ Իսկ Քաղ. Ժողովէն ներկայ էին՝ Տիրան պէյ Աչնան, Գէորգ Ասլանեան, Տիգրան պէյ Աճէմեան, Սուրէնեան ու Մկրտիչ Աստեան էֆ.ները։

Ս. Նախագահը ծանոյց Ս. Հայրապետին վախճանումը։ Ժողովը որոշեց որ Կեդր. Վարչութեան կողմէ Ն. Ս. Օծութեան յուղարկաւորութեան հանդէսին իբր պատուիրակ ներկայ գտնուին Սինոդի անդամներէն՝ Տ. Արիստակէս Արքեպ. Դուրեան և Տեարք՝ Յովհաննէս Ժամհարեանց ու Մելիք Աղազարեանց։ Ապա Ժողովը դադրեցուց իր նիստը։

⁂ Ժողովին ներկայացաւ Նեղոկիոյ առաջն. տեղապահ Տ. Արտաւազդ վրդ. և հրաժեշտ առաւ Ժողովէն. այս առթիւ Ս. Նախագահը հարկ եղած յորդորականը խօսեցաւ Տ. Արտաւազդ վրդ.ի, որ առաջիկայ շաբթու կը մեկնի իր պաշտօնատեղին։

ՍԱՔՍՈՆԻՈՅ ՄԱՔՍ ԻՇԽԱՆԸ ՄԱՅՐ ԱԹՈՌԻ ՄԷՋ

Մայր Աթոռոյ ամսաթերթի սեպտ.ի թիւէն.—

Սեպտեմբերի 14ին Սաքսոնիոյ իշխան և այժմ քահանայ Մաքսիմիլիան այցելութեան եկաւ Մ. Աթոռ։ Զայն դիմաւորելու գացած էր հայրապետական կառքով երկաթուղիի կայարանը Տ. Կարապետ վարդապետ։

Իշխան Մաքս իր համալսարանական ուսումն աւարտելէ յետոյ՝ զինուորական ծառայութեան մէջ էր, երբ թողուց աշխարհիկ կեանքը և քահանայ եղաւ։ Անոր դաստիարակներէն երկուքն ալ ազնուական՝ Ֆոն Օեօր և Ֆոն Ֆրիտցեն նոյն ճանապարհը ընտրած են. առաջինը Պենեդիկտեան է Պրագի մէջ, իսկ երկրորդը Ստրասբուրգի եպիսկոպոսն է։ Մաքս իշխանը եկեղեցական և պետական իրաւաբանութեան տոքտորներու գիտնական աստիճանը ունէր արդէն. ապա աստուածաբանութիւն ուսանելէ յետոյ՝ ստացաւ նաեւ այս գիտութեան տոքտորի աստիճան։ Իբրեւ քահանայ՝ ուսուցչապետութեան պաշտօն ունի Զուիցերիայի Ֆրայպուրգ քաղաքի համալսարանին մէջ. դասախօսութիւններ կարդացած է ի մէջ այլոց Հայոց Եկեղեցիի ժամերգութեան մասին և հեղինակ է մէկ քանի կարեւոր գրուածներու։ Անոր մասնագիտութիւնը արեւելեան եկեղեցիներու ժամերգութիւնն է, որոնց մէջ է նաեւ Հայ Եկեղեցին։ Այդ նպատակին համար իշխանը ուսած է Հայոց գրաբար լեզուն և ուսումնասիրած է մեր եկեղեց. մատենագրութիւնը։

Իշխանը Մայր Աթոռ ժամանելէ յետոյ՝ անմիջապէս թոյլտուութիւն խնդրեց Մայր տաճարին մէջ պատարագելու։ Եկեղեցի իջաւ և Յովհաննու Մկրտչի սեղանին վրայ լատինական թիւ. պատարագ մատոյց. յետոյ դիւանապետ Տ. Յուսիկ և Տ. Կարապետ վարդապետներու առաջնորդութեամբ ներկայացաւ Ն. Սրբութեան։ Իշխանը Ն. Սրբութեան հետ կը խօսէր գրաբար. իշխանը իր համակրանքը յայտնեց՝ «սիրեմ զեկեղեցին Հայոց» խօսքերով։ Ապա քիչ մը հանգստանալէ յետոյ՝ դիտեց Մայր Աթոռի եկեղեց. հնութիւնները և հաստատութիւնները. իշխանին առաջնորդ նշանակուած էր Տ. Կարապետ Մ. Վ.։ Իշխանը երկար ժամանակ մնաց Մայր Աթոռի ձեռագրատունը, ուր ընդունեցին զայն մատենադարանապետին բացակայութեանը պատճառով՝ Տ. Տ. Եղիա և Գարեգին վարդապետները. այս վերջինս ցոյց տուաւ շարք մը արժէքաւոր եկեղեց. տարեկաններ և հայրապետներու ու մատենագիրներու սեփ. հականութիւն եղած կամ անոնց ձեռքով գրուած ձեռագիրներ։ Իշխանը շատ կը հետաքրքրուէր տօնականներով և առհասարակ ժամերգութեան վերաբերեալ ձեռագիրներով։ Մատենադարանէն անցաւ տաճարի խորաններուն մէջ պահուած հնութիւնները դիտելու և համբուրելու մասունքները։ Յետոյ Տ. Կարապետ և Երուանդ վարդապետներու ուղեկցութեամբ անցաւ Ճեմարան, ուր տեսուչը՝ Պ. Մինաս Բերբերեան՝ ընդառաջ եկաւ Բարձր. հիւրին և բարիգալուստ մաղթեց։ Իշխանը այցելեց մատենադարանը, հիւանդանոցը, ննջարանը, մասն. դասարանները. այստեղ դասանալով տեսուչին հարցուց գրաբար լեզուով. «Ամենեքեա՞ն եղիցին քահանայք»։

Յետոյ սեղան մը մատուցուեցաւ ի պատիւ իշխանին. իշխանին սեղանակից էին բացի քարտուղար Պ. Ռուտոլֆ Ամբերգէ, որ իրաւաբանութեան կանդիդատ է, և Տփխիսի հայ կաթոլիկներու հովիւ Գաբրիէլ Վ. Նահապետեան, Վիեննայի Մխիթարեան ուխտէն, որ Թիֆլիսէն ուղեկից եղած էր Ն. Բարձրութեան, Տ. Տ. Կարապետ, Յուսիկ, Գարեգին, Երուանդ և Ուխտանէս վարդապետները։

Ուրբաթ իրիկուն, շաբաթ և կիրակի առաւօտները իշխանը ներկայ էր ժամերգութեանց, իսկ առտուան ժամերգութիւններէն յետոյ Մայր Տաճարին կամ Գայիանէ վանքին մէջ լատինական թիւ. պատարագ կը մատուցանէր։ Դժբաղդաբար եկեղեցական երգեցողութեան մասին Մայր Աթոռին երաժշտապետ՝ Տ. Կոմիտաս վարդապետի բացակայութեան պատճառով, չէր կրցող նա այն տպաւորութիւնը ստանալ, ինչ որ կը ստանար երկու տարի առաջ։

Ամսոյս 15ին իշխանը փափաքելով համբուրել Ս. Մեսրոպի գերեզմանը՝ իր հետեւորդներով և Կարապետ Մ. վարդապետի ուղեկցութեամբ փոքրիկ ճանապարհորդութիւն մը կատարեց դէպ ի Բասախի հովտի սրբավայրերը։ Ջերմեռանդութեամբ ծունր չոքեցաւ և աղօթեց Հայոց այբուբենը յօրինող Ս. վարդապետի գերեզմանի առաջ. ապա եկեղեցւոյ բակին մէջ գտնուող ծխական դպրոցը մտնելով՝ սիրալիր խօսակցութիւն մը ունեցաւ ուսուցիչներուն հետ։ Մուղնիոյ Ս. Գէորգի գեղեցկակերտ տաճարը և մանաւանդ Յովհաննավանքի փառաւոր մնացորդները, և անոնց ոտքին տակ գտնուող ապառաժուտ անդնդախոր ձորը և ամբողջ հովիտը իր գեղեցիկ բնութեամբ, չքեղ այգեստաններով քաղցր տպաւորութիւն մը թողուցին իշխանին վրայ։ Կարբւոյ եկեղեցիին մէջ պահուած ձեռագիր տօնականը գրաւեց անոր ուշադրութիւնը, որ մի առ մի թղթատելէ յետոյ՝ փափաք յայտնեց նոյն իսկ մեծ գինով մը ձեռք բերելու այդ ձեռագրին ընդօրինակութիւնը։

⁂ Սինոդի օրագրութեամբ (3 սեպտ.) որոշուած է ծրագիր մը պատրաստել շահագործելու համար Մ. Աթոռի և միւս վանքապատկան կալուածներու անտառներն ու հանքերը։ Այս նպատակին համար ժողով մը պիտի գումարուի Թիֆլիզի մէջ մասնակցութեամբ թեմական դպրոցներու հոգաբարձութիւններէն առնուած մէկ մէկ անդամներու, բացառեալ Աստրախանի թեմը, ուր կալուածական խնդիր չկայ, իսկ Շամախու թեմին մէջ համապատասխան հոգաբարձութիւն մը չլինելուն պատճառով, պիտի մասնակցի Բագուի ծխական դպրոցի հոգաբարձութեան անդամներէն մէկը։ Նոյն ժողովին խորհրդակցութեան պիտի հրաւիրուին վանական կալուածներու վերակացուները, որոնք տեղեկութիւններ պէտք է տան կալուածներու արդի վիճակին և իրենց առաջարկելիք ապագայ կալուածական բարեփոխութիւններու մասին։ Սինոդի կողմէն ներկայացուցիչ և նախագահ նշանակուած է Բագրէն վարդապետ, որ խորհրդակցութեան պիտի հրաւիրէ 12 մասնագէտ աշխարհականներ։ Հոգաբարձութեան ներկայացուցիչներուն ծախքերը պիտի հոգացուին հոգաբարձութեան Սնտուկէն, իսկ կալուածական վերակացուներունը կալուածական եկամուտներէն՝ առաջնորդներու ձեռքով։ Սինոդի հաշուապահին հրամայուած է 1898—1903 տարիներու մուտք և ծախուց հաշիւները կազմել և յանձնել Տ. Բագրէն վարդապետի։

⁂ Սեպտեմբեր 9ին Տ. Սուքիաս արքեպիսկոպոս ծայրագոյնութեան աստիճան տուաւ Կարապետ վրդ. Տ. Մկրտիչեանի։

⁂ Սեպտեմբեր 4ին Մայր Աթոռ վերադարձաւ Տ. Գրիգոր եպիսկ. Գառնակերեան, որ 1 $^1/_2$ տարի առաջ ուղեւորած էր Երուսաղէմ՝ Ս. Տեղերը երկրպագելու։ Սրբազանը 3 ամիս Երուսաղէմ կեցած է, վայելելով Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարքին ու ամբողջ միաբանութեան սիրալիր հիւրասիրութիւնը։

ՆՈՍԱՆՆԷՍՔՈՒԻ ԿՏԱԿԸ

Երէկ պաշտօնակից մը բոլորովին սխալ լուր մը հրատարակեց Նոսաննէսքուի կտակի ռուսերէն բնագրին թարգմանութեան մասին։ Այս լուրին համաձայն, իբր թէ ռուսերէն բնագրին և թարգմանութեան մէջ հիմնական սխալներ կան եղեր և նոր թարգմանութիւն մը այդ սխալները ի յայտ բերեր է և թէ Ազգ. Վարչութիւնը նոր թարգմանութեան մը հիման վրայ Նոսաննէսքուի կտակի մասին տուած որոշումը պիտի վերաքննէ։ Այս լուրը որ առաւօտեան թերթի մըն ալ աւելորդ խորհրդածութեանց նիւթ մատակարարեր էր, բոլորովին հեռու է ճշմարտութենէ և մինչեւ այժմ այդպիսի տնօրինութիւն մը չէ եղած։ Նոսաննէսքուի խնդիրը շահագործողներ նոր նիւթ չունենալով, կ'երեւայ թէ այժմ ալ յերիւրանքներու սկսած են։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՅ

Տնտեսական Խորհրդոյ կողմէ տարւոյս օգոստոս 15 թուականաւ հրապարակեալ պաշտօնական-Յայտարարութեամբ մը ծանուցուելով թէ՝ Պատրիարքարանի Ազգ. տրոց նախորդ հաւաքիչ Պ. Միսակ Գէորգեան քովը գտնուած ընկալագիրներէն 901-1100 թիւերը կրող ընկալագիրներու պրակը իր պաշտօնէ դադրած պահուն կորած ըլլալու յայտարարութեամբ ետ չդարձնելուն համար հարկ տեսնուած է ճշդել յիշեալ հաւաքչին սոյն յայտարարութիւնը։ Հրաւէր եղած էր Պատուարժան ազգայնոց որ՝ եթէ երբեք իրենց քով գտնուի նոյն թիւերը կրող ազգային տրոց որ և է ընկալագիր, հաճին մինչ յառաջիկայ 1908 տարւոյ փետրուարի սկիզբը յանձնել Տնտեսական Խորհրդոյ դիւանին ի Պատրիարքարան, հարկ եղած քննութեամբ իրողութիւնը պարզելու, հաշիւները ճշդելու և ապագայ շփոթութեանց կամ անպատեհութեանց առաջքն առնելու համար։ Անկէ ի վեր պահանջուած ընկալագիրներէն բաւական թուով Պատրիարքարանի յանձնուած են։ Բայց որովհետեւ սահմանեալ ժամանակամիջոցը կը մօտենայ, Տնտեսական Խորհուրդը այս երկրորդ յայտարարութեամբ վերստին հրաւէր կը կարդայ Պատ. Ազգայնոց որ՝ եթէ իրենց քով կը գտնուին յիշատակեալ 901-1100 թիւերը պարունակող ընկալագիրներէն՝ փութան յանձնել Պատրիարքարանս մինչ սահմանեալ պայմանաժամը, այն է 1908 տարւոյ փետրուարի սկիզբը, յորմէ յետոյ՝ նոյն թիւերը կրող ընկալագիրներու փոխարէն եղած վճարումները անընդունելի պիտի դատուին։

(Կնիք)

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀՕՐ Պատրիարքական Աթոռը բարձրանալուն տարեդարձը ըլլալով առաջիկայ երեքշաբթի՝ Նոյ. 6, նոյն օրը՝ Ն. Սրբազնութիւնը Ազգ. Պատրիարքարանի մէջ պիտի ընդունի եկեղեցական և աշխարհական ծանօթ անձնաւորութիւններու շնորհաւորութիւնները։ Նոյն օրը նաեւ Ս. Պատրիարք Հայրը հանդիսաւոր Ս. Պատարագ պիտի մատուցանէ Մայր եկեղեցւոյ մէջ և հոգեհանգստեան հանդիսաւոր արարողութիւններ տեղի պիտի ունենան մասնակցութեամբ մայրաքաղաքիս բարձրաստիճան եկեղեցականներուն։

ԳԱՐԱՔԷՕԶԵԱՆ Որբանոցի շինութեան համար ասկէ առաջ Գարակէօզեան կտակի և Արհեստանոցի Խնամակալութեան անդամները նիստ գումարած էին Ս. Պատրիարք Հօր բնակարանը և խորհրդակցութիւններ տեղի ունեցած էին պատրաստուած երկու յատակագծերու մասին։ Սակայն յանձնաժողովը իր այդ գումարման մէջ այդ յատակագիծներու մասին եզրակացութեան մը յանգած չըլլալով, յանձնաժողովը դարձեալ նիստ պիտի գումարէ ի ներկայութեան Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեանի և վերջնական տնօրինութիւն մը պիտի ընէ։

ՏԻՎՐԻԿԻ և շրջականներու կաթող. տեղապահ Տ. Մամբրէ վրդ.ի մահէն, այսինքն գրեթէ 11 տարիէ ի վեր, նոյն վիճակը զուրկ կը մնար առաջնորդէ։ Այս անգամ տեղացոց խնդրանքին վրայ և Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսին կարգադրութեամբ, նոյն վիճակին կաթող. փոխանորդ նշանակուած է Տ. Խաչատուր Մ. վրդ. Տէր Ղազարեան՝ նախկին Պատր. փոխանորդ Կիւրինի, որ անպաշտօն կերպով Շարգըշլա (Սեբաստիա) կը գտնուէր։ Տ. Խաչատուր վրդ. իր պաշտօնատեղին մեկնելով ձեռնարկած է պաշտօնին։

ԻԶՄԻՐԵԱՆ ԼՈՒՐԵՐ.— Ատանայի Առաջնորդը, Իզմիրի Առաջնորդարանին ուղղած գրութիւնով մը խնդրած էր որ Գուլկարմատէնի Տ. Ներսէս քհ. Սինանեան, որ վիրաբուժական գործողութեան մը ենթարկուած էր, առողջանալէ վերջ իր տեղը վերադառնայ։ Յիշեալ քահանան առողջացած և սակայն իր տեղը մեկնած չըլլալով, Իզմիրի Առաջնորդարանը որոշեց հարկ եղածը տնօրինել։

⁂ Տիկին Կիւլեանէ Պալեօզեան, ինչպէս անցած տարի, այս տարի ալ թանկարժէք նուէրներ պատրաստել տուած է Գայլնտորի եկեղեցիին համար։

⁂ Նազիլլիի Ս. Հռիփսիմէ եկեղեցին Թաղ. Խորհուրդը մասնաւոր խնամակալութիւն մը պիտի կազմէ, որ պաշտօն պիտի ունենայ շրջափակել տեղւոյն գերեզմանատունը։

⁂ Գըրգաղաճի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ Բաղչեցի Տ. Ղեւոնդ քհնյ. Յարութիւնեանը հրաժարական տուած ըլլալով Կրօն. Ժողովը որոշեց վերջերս ձեռնադրուած Նորընծայ քահանան հոն ղրկել։

⁂ Կեսարիոյ Առաջնորդը Էտէմիշի Ս. Հռիփսիմէ եկեղեցիին թանկարժէք ձեռագիրներուն մէկ ցուցակը խնդրած ըլլալով, տեղւոյն Տ. Յարութիւն քահանայի յանձնարարուեցաւ պատրաստել և ղրկել։

ԳԱՍԸՄ ՓԱՇԱՅԻ Թաղ. Խորհուրդը ասկէ առաջ բողոքած էր Պատրիարքարան թէ իր նախորդը չի յօժարիր յանձնել եկեղեցւոյ մատակարարութեան հաշիւները։ Տնտեսական Խորհրդոյ որոշմամբ Պատրիարքարանէ կարեւորը զեկուցուեցաւ նախորդ Թաղ. Խորհրդոյ անդամներուն։

ԿՈՎԿԱՍԻ կառավարչապետին հրամանաւ մասնաժողով մը կազմուած է որ տեղւոյն Հայոց ծխական վարժարաններուն համար կանոններ պիտի շինէ և խորհրդակցութիւններ պիտի կատարէ։ Այս մասնաժողովին պիտի մասնակցին նաեւ Տ. Գէորգ արքեպիսկոպոս Սուրէնեան և Պ. Պ. Ստեփաննոս Մամիկոնեան ու Սիրական Տիգրանեան։

ԷՋՄԻԱԾՆԱՅ Ս. Սինոդին որոշումով, սեպտեմբեր ամսոյ մէջ 8 ամուսնալուծութիւններ տեղի ունեցած են. ատոնցմով չորս կնոջ և չորս այրերու արտօնուած է վերամուսնութիւնը։

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ վարժարանի նուագահանդէսին յայտագիրը և մասնակցող հայ արուեստագէտներու անունները հրատարակած էինք։ Պէտք է աւելցնենք նաեւ թէ Պ. Երուանդ Կիւլեանօֆ, որ Բարիզի Գոնսէրվաթուարին հետեւած է և կարող արուեստագէտ մըն է, պիտի երգէ Վէռտիի, Ուն պալլօ ին Մասքէրա, «Էրիթի»ն։ Իսկ Օր. Զապէլ Մինասեան դաշնակի վրայ պիտի նուագէ 6րդ Ռաբսոտի Հոնկրուազը և Կոիչի Բէռսէօզն ու Պէնէլօբը (op. 28 No. 3)։

ՔԷՕԹԱՀԻԱՅԷՆ կը գրեն մեզի.— Աւելի քան 700 տարիներէ ի վեր երբ Հայերը Պարսկաստանէն հոս գաղթած ու բնակութիւն հաստատած՝ են խեցեգործութիւնը (չինիճիլիք) իրենց ապրուստի միջոցը եղած է։ Սկիզբները երբ դեռ սակաւաթիւ ընտանիքներէ կը բաղկանային, ամէն մէկ տուն սոյն խեցեղէն ամաններու համար փուռ մը ունէր. և ընտանիքին բոլոր անդամները այդ գործին համար կ'աշխատէին և բաւական կոկիկ շահ մը կ'ընէին ատոնցմէ, մինչեւ որ եւրոպական յախճապակիները մուտ գտան երկրին մէջ և յարգէ ձգեցին այդ արտադրութիւնները։ Այնպէս որ ձեռարուեստի այս ճիւղը հետզհետէ լքուեցաւ իբրեւ ոչ շահաբեր ապրուստ և ասկից իբր 100 տարի առաջ հազիւ մէկ քանի ընտանիքներ կային այդ գործով զբաղող. ասոնք ալ ուրիշին չսորվեցնելու տենչով բռնուած, կարելի եղածին չափ գաղտնի պահեր են իրենց արուեստը։ Ու այս արհեստը բոլորովին պիտի անհետանար եթէ իբր 25 տարի առաջ հաճի Աբրահամ անունով պանդուխտ յոյն մը այս գործին արհեստաւորները գլուխը ժողվելով նոր ոգւով մը շտար խեցեգործութեան։ Յոյնը իբր հաշուոյն աշխատցնել կուտար և կը վաճառէր անոնց արտադրութիւնը, միեւնոյն ատեն ամէն ջանք թափելով որ իր ապրանքը ունենայ եւրոպականին բոլոր կատարելութիւնները։ Սակայն քիչ ժամանակ վերջը անձնական շահերու ու այլ և այլ հաշիւներու պատճառաւ անհամաձայնութիւն կը ծագի վարպետին մէջ և իրարմէ բաժնուելով, ամէն մէկը կը սկսի առանձին գործել և ապրանքին տեսակն ու գինը իջեցնել։ Յետոյ 1899ին տեղւոյս նոյն ատենուան առաջն. տեղապահ Տ. Մկրտիչ Մ. Վ. Աղաւնունիի ջանքով խեցեղինաց գործարան մը բացուեցաւ 2-300 ոսկի դրամագլուխով. այս գործարանը թէեւ բաւական ճաշակաւոր ու ազնիւ տեսակէ ապրանք արտադրեց, բայց քիչ ժամանակ վերջը դարձեալ վարպետներու իրարու դէմ յարուցած վէճերու և անհամաձայնութիւններու պատճառաւ այդ գործարանն ալ փակուեցաւ՝ վնասներով։ Հիմա որ արուեստին համար երեք չորս վարպետ և երեք ալ փուռ միայն մնացած են, կը գուշակուի թէ ժամանակ մը վերջը խեցեգործութիւնը այդ մէկ քանի վարպետներուն հետ մէկտեղ վերջ պիտի գտնէ քաղաքիս մէջ։ Բարեբախտաբար երբ երկու տարի առաջ Դաւիթ Յովհաննէսեան անուն երիտասարդ մը հոս կուգայ և այս արուեստին շահաւէտ ըլլալը հասկնալով և չուզելով որ այս տեսակ արհեստ մը իսպառ անհետանայ, գործի կը ձեռնարկէ և գտնուած մէկ քանի վարպետները հաճի Մինասեան էֆ.ներու գործատան մէջ հաւաքելով կը սկսի նուրբ և լաւագոյն տեսակէ գործ արտադրել տալ և ջանալով նաեւ որ այս արհեստը չանհետանայ. ուշիմ տղաք կը գտնէ և վարպետներուն քով կը վարժեցնէ զանոնք արհեստին. այնպէս որ այժմ հաճի Մինասեան և Ընկ. գործատունը այս կազմակերպութեան շնորհիւ բաւական մաքուր և ընտիր ապրանքներ կ'արտադրէ։ Հիմա քաղաքիս մէջ խեցեղինաց երկու գործարան կայ. առաջինը յիշեալ Մինասեան գործատան տէր հաճի Կարապետ էֆ. հաճի Մինասեան է որ արհեստին համար և կարող անձ մըն է, իսկ երկրորդը՝ Մէհմէտ Էմին էֆ.ն որ դրամագլուխ ունենալով գործարանատէր եղած է և հայ գործաւորներ կ'աշխատցնէ։

ՏՐԱՊԻԶՈՆԷՆ ԿԸ ԳՐԵՆ ՄԵԶԻ.— Ռամազանի առթիւ քաղաքս եկած կատակերգակ Ջիհատ էֆ.ի խումբը՝ որ իր զանազան զաւեշտներով, երգերով և զուարճացուցիչ պարերով շատ ու շատ զուարթացուց ու ոգեւորեց տեղւոյս թատերասէրները։ Ամսոյս 17ին՝ չորեքշաբթի գիշեր՝ հինգ արարնոց տրամ մը ներկայացուց, որուն ներկայ գտնուելու համար խուռն բազմութիւն մը փութացած էր թատրոն։ Երգչուհի և պարուհի Մառի Ֆէրեան իր զաւեշտական և այլ և այլ լեզուէ նուագներով, պարերով և տուէթթօներով ո՛չ միայն քաղաքիս հանդիսատեսներուն հիացում առթեց, այլ նաեւ իր արաբական երգերով ու պարերով տեղս գտնուող արաբացի ծանօթ անձնաւորութիւններուն։ Ջիհատ էֆ.ի ի նպաստ ներկայացուած գիշերը՝ թատրոնին ամէն կողմը լեցուած էր և շատեր դուրսը մնացած էին թատրոնին պզտիկութեան պատճառաւ։ Կը յուսացուի որ տեղւոյս նորընտիր քաղաքապետ Նէմլիզատէ Ճէմալ պէյ նոր թատրոն մը կառուցանել կուտայ, այսպէս գոհացում տալով քաղաքիս թատերասէրներուն։

—Երեք օր առաջ քաղաքապետութիւնը նոր և գեղեցիկ ճամբայ մը բանալ տուաւ քաղաքիս կեդրոնը՝ կառավարական պաշտօնատան ճամբուն վրայ, ի գոհունակութիւն բոլոր ժողովրդեան։ Մէկ քանի օրէն թատերական մեծ նպաստ մը պիտի տրուի նոր ճամբու շինութեան համար։

ՄԷՐՍԻՆԷՆ Յովհ. էֆ. Սէքսէնեան կը գրէ մեզի հոկտ. 18 թուականով.— Մէրսինցիներուս համար ցաւալի կորուստ մը եղաւ Տիկին Արմենուհի Յ. Վարժապետեանի տխուր մահը, որ տեղի ունեցաւ ամսոյս 14ին։ Թէեւ իր ընտանիքին կողմէ ամէն ջանք ու խնամք չխնայուեցան և Մէրսինի, Տարսոնի ու Ատանայի ամէնէն ծանօթ եօթը բժիշկները կանչուեցան զինքը դարմանելու, սակայն հակառակ այս ամէնուն, մահը խլեց հէգ Տիկին Արմենուհին իր քառորդ դարու թարմ հասակին մէջ, հնգամեայ ամուսնական կեանքէ մը յետոյ։ Յուղարկաւորութեան տխուր հանդէսը կատարուեցաւ շքեղօրէն։ Ամբողջ Մէրսինցիք ներկայ էին գրեթէ յուղարկաւորութեան հանդէսին։ Տիկին Արմենուհի զաւակն է գործի ասպարէզին մէջ ծանօթ Յովհ. էֆ. Պ. Չէրչեանի, որ 35 տարուան երկար ժամանակէ մը ի վեր մեծագոյն օգուտն ու բարիքը մատուցած է մեր ներքին գաւառներուն մէջ կատարուած առեւտրական և յանձնակատարական գործին։ Տիկին Արմենուհի կողակիցն էր Յակոբ էֆ. Ճ. Վարժապետեանի, որ վերայիշեալ Յ. Պ. Չէրչեան յանձնակատարական և առեւտրական տան վարիչներէն է։ Իրաւամբ կ'ողբանք այսօր հանգուցեալ տիկնոջ ցաւալի կորուստը, որ տիպար կին մըն էր բարին կատարելու առումով, հեզահամբոյր ու մտացի։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.— Տիկին Ելպիս Զալըգճեան և Պ. Արշաւիր Կամսարական շնորհակալութիւն կը յայտնեն՝ առաջինը Տօքթ. Յակոբ Ուզունեանի և երկրորդը՝ Տօքթ. Տասուրի, որոնք ձրիաբար դարմանած են իրենց հիւանդութիւնը։

Ալիքսան էֆ. Սաքսեան և համայն Սաքսեան ընտանիքը և պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք հաճեցան ներկայ գտնուիլ հանգուցեալ

ՏԻԿ. ՆՈՒՆԻԿ Յ. ԳԸՐԸԳՃԵԱՆԻ

յուղարկաւորութեան հանդէսին և այդ տխուր առթիւ իրենց ցաւակցութիւնները յայտնեցին։

ՏՕՔԹ. Պ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ՋՂԱՅԻՆ ԵՒ ՄՏԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
(Վկայեալ Պատուայի արք. համալսարանէն)

Բժիշկ Իտալական Հիւանդանոցին (նախկին բժիշկ Տօքթ. Մօնթէրիի տեղ անուանուած) և Ս. Յակոբ Անկելանոցին։

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր, ցերեկէն վերջ, իր բնակարանը, Բերա, Թարլապաշի, թիւ 12։

Աղքատները ձրիաբար կը քննէ հինգշաբթի օրերը ցերեկէն վերջ։

10—10

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ, 12 Նոյեմ.— Երկու օրէ ի վեր տեսնուած բարւոքումը կը շարունակէ և թէ գործերը սահմանափակ են, սակայն հրապարակը էապէս հաստատուն է։ Նիւ-Եորքէն առնուած լուրերը լաւագոյն են և յայտնի կ'երեւայ թէ ամերիկեան տագնապը հետզհետէ կը կորսնցնէ իր սաստկութիւնը։ Սա կարծիքը կը տիրէ թէ արժեթուղթի պանքաներուն կողմէ ձեռք առնուած պաշտպանողական միջոցները բաւական պիտի ըլլան՝ դանդաղեցնելու ոսկիի արտածումները։ Ֆրանսական Ռանթին գինը անփոփոխ է և օտար արժեթուղթերու գինները նորէն վրայ դրած են։ Օսմ. արժեթուղթերու գինները աւելի հաստատուն հանգամանք մը ստացած են։ Ռիօ Թինթօ, թէեւ պղինձի գինը 60.10էն 59.15ի իջած է, 30 ֆր. վրայ դրաւ։ Պալիա Գարաայտըն բարձրանալով 442 ֆր. փակուեցաւ, վասն զի սպանիական կապարի գինը 18.10ի բարձրացած էր։ Լոնտոնի Սակարանէն լաւագոյն լուրեր առնուած են. հաշուեյարդարումը առանց դժուարութեան կատարուեցաւ և վաղուան համար, վճարմանց օրը, կարեւոր անկում մը յուսալի չի նկատուիր։ Ամերիկեան արժեթուղթերու գիներուն բարձրացումը կը շարունակէ, Նիւ-Եորքէն առնուած նպաստաւոր լուրերու վրայ։ Հարաւային Ափրիկէի հանքային արժեթուղթերը կը փնտռուին։

ԼՈՆՏՈՆ.— Էտուարտ թագաւորը, Վիլհէլմ կայսրը, Կոննօթ իշխանը և մէկ քանի հրաւիրեալներ փասիանի որսորդութիւն կատարեցին Ուինտսորի մեծ պարտաստանին մէջ։ Իրիկունը երեք հարիւր հոգինոց սեղան մը տրուեցաւ։ Խաղաղ սիրալիր բաժակաճառեր արտասանուեցան։ Վիլհէլմ կայսրը, վաղը, Լոնտոնի միջնաքաղաքը երթալով ներկայ պիտի գտնուի Լորտ-Քաղաքապետին կողմէ տրուելիք սեղանին։

ՊԵՐԼԻՆ.— Կը ծանուցուի թէ Բարիզի գերման դեսպանատան կցորդ Սիկէլ դեր-ծովակալը հոս պիտի կոչուի։ Պերլինէր Թակեպլաթ կ'ըսէ թէ նաւային հազարապետ Սթարք, որ հիմա ծովային նախարարութեան պաշտօնարանին կցորդ է, Սիկէլ դեր-ծովակալին պիտի յաջորդէ։

ՀՌՈՄ.— Սթեֆանի գործակալութիւնը կը ծանուցանէ թէ Սերպիոյ կառավարութիւնը Սերպիա ներածուող իտալական գինիներուն ֆրանսականներուն նման դիւրութիւններ ընծայած է։

ՎԻԵՆՆԱ.— Աւստրիական ու սերպիական պատուիրակները այսօր նորէն գումարուեցան, բայց սերպիական ողջ անասուններու արտածման խնդրոյն վրայ համաձայնութիւն չգոյացաւ։ Կը վախցուի թէ բանակցութիւնները պիտի չյաջողին։

ԼՈՆՏՈՆ.— Հուէնձոլէրն կայս. զբօսանաւը երբ Փորթսմութ ժամանեց, մշուշը այնքան թանձր էր որուն նմանը տեսնուած չէ տասը տարիէ ի վեր։ Այդ պատճառով անգլիական 45 զրահաւորները չը կրցան ողջոյնի թնդանօթ արձակել կայսեր ու կայսրուհիին ժամանմանը պահուն, վասն զի այդ նաւաբաժինը հրամանատար Լորտ Չարլզ Պէրէսֆորտ, մշուշին թանձրութենէն չկրցաւ տեսնել Հուէնձոլէրնի ժամանումը։ Այս վերջնոյն անձամբ կը հրամայէր Վիլհէլմ կայսրը, որ մշուշին կարեւորութիւն չտալով յանկարծ նաւահանգիստ մտցուց կայս. զբօսանաւը՝ ընդհանուր զարմացում պատճառելով։

—Սթանտարտ ցաւ կը յայտնէ թէ ֆոն Պիւլով իշխանը, զոր Անգլիոյ անկեղծ ու ճշմարիտ մէկ բարեկամը կը նկատէ, Վիլհէլմ կայսեր հետ չի գտնուիր։

ՓՈՐԹՍՄՈՒԹ.— Նաւային իշխանութիւնները, այսօր, կէս օրին, 250 հոգինոց սեղան մը տուին անգլիացի ու գերմանացի նաւազներուն։

ԹՐԻԷՍԹԷ.— Թունուսի մէջ այտուցաւոր ժանտախտի գոյութիւնը հաստատուած ըլլալով, Թրիէսթէի մէջ քարանթինա հաստատուեցաւ։

ՎԵՆԵՏԻԿ.— Պավիէրայի Ադոլֆ իշխանը, որ ուղեւորութենէ մը կը դառնար, հիւանդացաւ և մեռաւ. 55 տարեկան էր և 1882էն ի վեր ամուսնացած Լիխթէնշթայնի Թերէզա իշխանուհիին հետ։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Արտաքին գործոց նախարար Պ. Իզվոլսքի հոս վերադարձաւ իր կատարած ուղեւորութենէն։

ՈՒԻՆՏՍՈՐ.— Երէկ գիշեր Գերմանիոյ կայսեր ու կայսրուհիին ի պատիւ տրուած սեղանէ մը ետքը ընդունելութիւն մը կատարուեցաւ։

— Կայսրը ու կայսրուհին յայտարարեցին Լոնտոնի օրագրողներուն թէ Անգլիոյ մէջ իրենց եղած ընդունելութեանց համար սքանչացած են։

—Ուայթ կղզիին մէջ պալատ չգտնուելով, նուազ հաւանական է որ Վիլհէլմ կայսրը հոն բնակի. բայց կրնայ ըլլալ որ նոր կարգադրութիւններ ալ ըլլան։

—Ծանուցուեցաւ արդէն թէ Գերմանիոյ կայսրուհին, յառաջիկայ կիրակի, առանձին այցելութիւն պիտի տայ Հոլանտայի թագուհիին։

—Անգլիոյ ու Գերմանիոյ միջեւ բանակցութիւններ կը կատարուին՝ Ափրիկէի արեւելեան ու հարաւային կողմը կարգ մը տեղերու փոխանակութեան համար։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ 30/12 Նոյեմբեր		
Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 % Փ. Կ.	Օ. Ո.	99 24
Ամենէն բարձր գին	»	99 28
Ամենէն վար գին	»	99 16
Ռումէլի Երկաթուղի գոյ	Ֆր.	158 50
Ամենէն բարձր գին	»	158 87
Ամենէն վար գին	»	157 25
ԲԱՑՈՒՄ Հոկտ. 31/13 Նոյեմբեր		
Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 % Փ.Կ.	Օ. Ո.	99 23
» » » ժամը 5ին Փ.Կ.	»	99 24
Ռումէլի Երկաթուղի	Ֆր.	158 37
» » ժամը 5ին	»	158 37
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	428 —
Անատ. Երկթ. Գործթ. Ա. սերի	»	508 —
» » » Բ. սերի	»	506 —
» » բաժնեթուղթ	Ա. Ֆ.	15 37
Շիրքէթի Խայրիէ	»	44 —
Շիրքէթի Խայրիէի Համիտիէ	»	4 60
Օսմ. Ապահ. Ընկ.	»	4 07 $^1/_2$
Օսմ. Ծխախոտ		18 05
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		8 60
» ժուիսանս		3 80
» պարտաթուղթ		473 —
Թրամուէյ	Ֆր.	43 —
Տէրքոսի Ջուրի Ընկ.		305 —
Պալիա Քարա Այտըն		442 —
Մէթէլին պանքա	Օ. Ո.	5 20
Սալոնիքի պանքա		138 —
Քարասու առանձնաշնորհեալ		31 —
» սովորական		31 —
Քարափ Իզմիրի		592 —
Լաւրիոն	Ֆր.	66 —
Ջարթէրտ	»	23 50
ՄԹԻԼԱՆՑ		
Օսմ. Միացեալ 1 օրուան	Օ. Ո.	2 30
» » 8 »		6 —
Ռումէլի Երկաթուղի	Ֆր.	— —
Փոխ. Հրապարակ Օսմ. Պանքայի 6 $^1/_2$ %		
ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ		
Լոնտոնի վրայ չէք	Ղրուշ	111 15
Բարիզի » »	Ֆրանք	22 81 $^1/_4$
Վիեննայի » »	Քուրոն	22 06
Պերլինի » »	Մարք	18 75
ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ		
Անգլիական ոսկի	Ղր.	109 36
Ֆրանսական »	»	87 07
Բոլ Էմբէրիալ	»	91 10
Մէճիտի տարբերութիւն	»	107 32
Արծաթ մանրուք	»	104 25
Մէճիտիյէ	»	99 —
Ռուսի թղթադրամ	Օ. Ո.	8 70

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱՐԻԶ, 12 Նոյ.		
Միացեալ Օսմ. պարտք. } բաց.	Ա. Ո.	91 40
} գոց.	»	91 40
Ռումէլի երկաթուղի	Ֆր.	163 50
Թրամուէյ	»	43 75
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	682 —
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	412 —
Պալիա Քարա Այտըն	»	447 —
Օսմ. մաքսատուն	»	491 —
Ֆրանս. Ռանթ 3 %	»	94 82
Քրէտի Լիոնէ	»	1149 —
Ռուսական 5 %	»	89 35
Իտալական Ռանթ	»	102 30
Սպանիական արտաքին	»	90 95
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 235
Դրամանիշը Ֆրանս. Պանքայի	»	4 —
ԼՈՆՏՈՆ, 12 Նոյ.		
Միացեալ Օսմ. պարտք } բաց.	Ա. Ո.	90 50
} գոց.	»	90 25
Օսմանեան Կայս. Պանքա	»	17 12
Անգլիական քոնսոլիտէ Փ. Կ.	»	82 37
Հելլենական 5 % 1881	»	46 —
Ջարթէրտ	»	0 89
Պուլկարական փոխառ. 1892	»	101 —
Ռանտ Մայնս Փ. Կ.	»	4 87
Փոխանակագիր Բարիզի վրայ	»	25 51 $^1/_4$
Դրամանիշ	»	7 —

ԻԼԱՆ

Խազինէի Խասսայի Շահանէ

Դարաիֆ քէօմիւրիւ պէհէր թօնը մէճիտի եիրմիտէն 260 ղուրուշ, Նիւքէօլ քէօմիւրիւ պէհէր թօնը 210 ղուրուշ։

Խազինէի Խասսայի Շահանէ հաթթայ անպարը իչուն պիր սէնէի քեամիլէ զարֆընտա միւպայաա օլունաճագ պալատէ մուհաքքէք իքի նէվ քէօմիւր հիզալէրինտէ մուգարրէր ֆիաթլէ թալիպի էօհտէսինտէ օլու Թըշրինի սանինին օնընճը ճումաա իրթէսի կիւնիւ սաաթ օնա գատար խաղանէ իւչ Թէնզիլի պիլգապուլ եէվմը մէզքիւրտէ Թէգտիմ ֆիաթ մուքթէզի քէօրիւլտիւ հալտէ իհալէի էվվէլիեսի իճրա գըլընաճաղընտան շէրաիթը միւթէֆէրրիասը անլամագ վէ միւնագասաեա տախիլ օլմագ իսթէյէնլէրին եւզտէ օն Նիւսպէթինտէ ագչէսինէ վէ եա միւթէպէր քէֆալէթնամէլէրի միւսթասհապէն Խազինէի ճէլիլէի միւլքիւյէի Շահանէյէ կէլմէլէրի իլան օլընուր։

Ֆի 30 Թըշ. էվ. սնէ 323 3—1

ԻԼԱՆ

Զըրաաթ Պանգասընտան

Զըրաաթ Պանգասը բիխանտօսընըն օնընճը գուրպասը Թըշրինի սանիի բումինին պիրինճի կիւնիւ սաաթ սէքիզ պուչուգտա Թիճարէթ վէ Նաֆիա Նէզարէթը ճէլիլէսի տաիրէսինտէ գօմիսիօնը մախսուս մարիֆէթի իլէ ալէնէն քէշիտէ գըլընաճաղը վէ սաթըլամասը պաիլէր Թարաֆընտան իսպաթ իտիլմէք իսթէնիլէն պիլէթլէրին էէվմը մէզքիւրտէ սաաթ նէտարիքէ գատար Զըրաաթ Պանգասը իտարէի մէրքէզիէսինէ իրաէ իտիլմէլէրի լիւզումը իլան օլընուր։

2—2

209, Բերա Մեծ Փողոց, 209

Լուվր Վաճառատուն

ՄԹԵՐԱՆՈՑ
ԿԱՐԱՍԵԱՑ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐՈՒ

Թիւլ կերպաս եւ արուեստական կիւբիւրէ վարագոյրներ, ասեղնագործուած եւ պօն-ժամ սփռոցներ, պրիզ-պիզ, ֆրըթօն, ծաղկենկար թուղթեր, անկողնի ծածկոցներ, մոմազօծ կտաւներ, կապերտներ, լինօլէօմ (պարզ եւ ինկլէզ)

ԳՈՐԳԵՐ 20—11

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԵՒ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄ. — ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆ

209, Բերա Մեծ Փողոց, 209

ԳՈՐԳԵՐ
ՉԻՆ ՀԱՍԻՐԸ

ԿԱՀԱՒՈՐՄԱՆ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐ

ՄՈՒՇԱՄՊԱ-ԼԻՆՕԼԷՕՄ, կարասեաց համար ծոպեր (սաչաք) ՊԱՏԻ ՆԿԱՐԷՆ ԹՈՒՂԹԵՐ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԼԱԶԱՐՕ ՑՐԱՆՔՕ եւ ՈՐԴԻՔ

ՎԵՐՄԱԿ
ԹԻՒԼԵՐ ԵՒ ՍԹՕՐՆԵՐ

ԹԷՐԱ Շիտակ ճամբայ Բասամ Անաթօլի ԳԱԼԱԹԱ Եէնի ճամի թիւ 14 (Թիւնէլին կից) Կ. ՊՈԼԻՍ Ֆինճանճըլար թիւ 33, 35, 37 եւ Սուլթան Համամ թիւ 3 36—15

ՍԱՆԴԱԼ ՄԻՏԻ
ՄԻԱԿ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ ՄԻՏՕՐԻ ՀՈՅԱԿԱՒՈՐ ՍԱՆԴԱԼՈՎ
SANTAL MIDY

ՍԱՆԴԱԼ ՄԻՏԻ

Անվնաս. կը ջնջէ թօքոցիլը, ցնցումը, նեղութիւնները, 48 ժամուան մէջ կը բուժէ հոսումները. յայտ ազդեցիկ է միզանցքի հիւանդութեանց մէջ, միզանցքաբորբոքման, արիւնամիզութեան, առանց միջնացաւ պատճառելու զոր առաջ կը բերեն անգութ և ուրիշ դեղերու հետ խառն սանդալները։
Ամէն քարտիւ ՄԻՏԻ անունը կը կրէ։
Ամէն դեղարաններ
Ա.

Գործակատար՝ Ժ. Պ. Տալէճեօ, Ղալաթիա, Կ. Պոլիս։

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱՏԱՆՑ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆՑ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒԱԾ ԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հանր. Պարտքի Վարչութիւնը կը յիշեցնէ հարկատուներուն թէ Դրոշմատուրքի Օրէնքին 9րդ յօդուածին (թիւ 53) տրամադրութեան համաձայն, 1 դրուշ որոշ դրոշմատուրքի ենթակայ են կառավարական պաշտօնատանց և վարչութեանց տրուած խնդրագիրները, թագրիրները, թեզքէրէները, տեղեկագիրները, յիշատակագիրները, միւզաքէրէները, յայտարարագիրները և զեկուցագիրները։ Դրոշմատուրքի Օրէնքին 10րդ յօդուածին համաձայն, որոշ տուրքի սակացոյցին մէջ և ապահարկութեան գլխին մէջ չգտնուող և համեմատական տուրքի ենթակայ չեղող գրութիւնները, ինչպէս նաև բոլոր այդ գրութեանց պատճէնը, քաղուածքը և թարգմանութիւնը 1 դրուշ որոշ դրոշմատուրքի ենթակայ պիտի ըլլան, կառավարական պաշտօնատանց և վարչութեանց ներկայացուած ատեն։ Հետեւաբար հարկատուները կը հրաւիրուին, Դրոշմատուրքի Օրէնքին 29րդ յօդուածին համաձայն՝ կառավարական պաշտօնատանց և վարչութեանց ուղղուած բոլոր գրութեանց վրայ առանց բացառութեան, և անոնց կցուած նմոյշներուն վրայ դրոշմաթուղթ փակցնել ու ջնջել, 38 և 40րդ յօդուածներու տրամադրած տուգանքին չենթարկուելու համար։ Նաև 1 դրուշ դրոշմաթուղթի ենթակայ է այդ գրութեանց կցուած պաշտօնագիրներէն իւրաքանչիւրը, երբ այդ գրութիւններու և պաշտօնաթուղթերու մասին Դրոշմատուրքի Օրէնքին մէջ ուրիշ տրամադրութիւն կանխատեսուած չէ։

Ընդհ. Տնօրէնութիւն
1/14 օգոստոս 1907 30—22

* * *

Բոլոր պայմանագիրներու եւ մասնաւորաբար վարձակալութեան պայմանագիրներու վրայ նշանակուած ստացագիրներ։

Բոլոր պայմանագիրներու և մասնաւորաբար վարձակալութեան պայմանագիրներու վրայ նշանակուած ստացագիրները անհատաբար ենթարկուած են թիւ 85ի 9րդ յօդուածին մէջ կանխատեսուած դրոշմատուրքին, այսինքն 10 փարա 40էն սկսեալ մինչեւ 100 դրուշի համար, և 20 փարա՝ 100 դրուշէն վեր գումարներու համար։ Օսմ. Հանր. Պարտքի Վարչութիւնը տեղեկացած ըլլալով թէ բազմաթիւ պայմանագիրներ Դրոշմատուրքի Օրէնքին ենթարկուած չեն, ստիպուած է զանցառուներուն նկատմամբ դատական հետապնդում կատարել և 38րդ յօդուածին համաձայն տուգանքները գանձել, դրոշմաթուղթէ զուրկ իւրաքանչիւր ստացագրէ 150 կամ 250 դրուշ, փակցուելիք 10 կամ 20 փարա դրոշմաթուղթին համեմատ։ Վարչութիւնը այս առթիւ հարկատուներուն կը յիշեցնէ Դրոշմատուրքի Օրէնքին 50րդ յօդուածին տրամադրութիւնները, որոնց համաձայն, զանցառուներէն գանձուած տուգանքներուն կէսը պիտի տրուի օրինազանցութիւններ իմաց տուող տեղեկատուին։ Վարչութիւնը կը զգուշացընէ այն վնասներէն, որոնք առաջ կրնան գալ պայմանագիրներու վրայ նշանակուած ստացագիրները առանց դրոշմաթուղթի ձգելէն, միեւնոյն ատեն ուշադրութիւն հրաւիրելով այն ակներեւ շահուն վրայ զոր ունին պայմանագրի տէրերը, եթէ տեղեկութիւն տան դրոշմաթուղթէ զուրկ ստացագիրներու մասին։ Վարչութիւնը միեւնոյն ատեն կը ծանուցանէ հարկատուներուն թէ կրնան պայմանագիրներու վրայ նշանակուած ստացագիրները կանխաւ ու ամբողջովին ենթարկել արտասովոր դրոշմի, %ին 5 զեղչով։

Ընդհ. Տնօրէնութիւն
1/14 օգոստ. 1907 30—24

ԱԹԷՆՔԻ ՊԱՆՔԱ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽԸ ԱՄԲՈՂՋԱՊԷՍ ՎՃԱՐՈՒԱԾ
50,000,000 Տրախմի
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ ԱԹԷՆՔ

Մասնաճիւղեր ունի Կ. Պոլիս եւ գրասենեակներ՝ Ղալաթիոյ եւ Պոլսոյ կողմը Լոնտոն, Աղեքսանդրիա, Գահիրէ, Սէլանիկ, Իզմիր, Պիրէոս, Բաղդատ, Վոլօ, Շիրա, Քալամաթա, Քանէա եւ Քանտիա (Կրետէ)։

Դրամագլուխին և աւանդ ձգուած դրամին ու արժէթուղթերուն արժէքը, Օգոստոս ամսուն, կը հասնի 260,000,000 տրախմիի։

Աթէնքի Պանքան կը զբաղի Պանքայի ամէն տեսակ գործառնութիւններով։ Փոխատուութիւններ կ'ընէ վաճառքներու, արժէթուղթերու վրայ և Եւրոպական Թուրքիոյ վրայ քաշուած փոխանակագիրներ կը զեղչէ։

Աթէնքի Պանքան հաշուընթացներ կը բանայ, չէքեր, վարկագիրներ կը հանէ, հեռագրական հրամանով վճարումներ կը կատարէ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներու և արտասահմանի մէջ։ Սակարանական հրամաններ կը կատարէ, թէ՛ մեր հրապարակին և թէ օտար հրապարակներուն վրայ, յաճախորդներուն շատ նպաստաւոր կերպով։

Շատ փոքր վարձքի մը փոխարէն՝ արժէթուղթեր կը պահէ, աւանդի ձեւով և ուզուած ատենը ետ առնուելու պայմանով։ Ամէն կարգի կտրօններ կը գանձէ և զեղչի գործողութիւններ կը կատարէ։ Աթէնքի Պանքան հանրութեան տրամադրութեան տակ կը դնէ երկաթեայ արկղեր, փոքր վարձքերով։

Աւանդի ճիւղ

Աթէնքի Պանքան իբր աւանդ կ'ընդունի դրամ և արժէթուղթ, սա տոկոսները վճարելով.

Ուզուած ատեն դրամ քաշելու պայմանաւ	3%
Վեց ամսուան համար	3½%
Մէկ » »	4 —
Երկու » և աւելի	5 —

Աւանդ ձգուած դրամները կը վճարուին այն դրամով որով Պանքան ձգուած են։ Տոկոսները կը վճարուին ամէն տարուան Յունուար 2ին և Յուլիս 1ին։

Մասնաւոր տետրակներ՝ 4% տոկոսով

Աթէնքի Պանքան իր յաճախորդներուն մէջ փոքր դրամատէրեր ունենալով և փափաքելով ամէն դիւրութիւն ընծայել, անոնց տրամադրութեան տակ կը դնէ մասնաւոր աւանդներու տետրակներ, որոնց մէջ կրնան արձանագրել առ առաւելն 100 ոսկիի աւանդ գումար մը։ Այդ դրամը 4% տոկոս կը բերէ և մասնակի վճարումներ կը կատարուին, առնուազն դրուշ 52 ոսկեդրամ։ 50—40

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՈՆԻՔ
BANQUE DE SALONIQUE

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 10,000,000 Ֆր.
Վ.ՃԱՐ. ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարտ 1906ին 8,000,000 Ֆր.
ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարտ 1906ին 3,700,000 Ֆր.
ԿԵԴՐՈՆՆ Է ՍԷԼԱՆԻԿ

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ՝ Աղեքսանդրիա, Գահիրէ, Գավալա, Կ. Պոլիս (Ղալաթիա և Պոլիս), Մանասթըր եւ Իզմիր։

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՈՆԻՔ յանձնմամբ կը կատարէ Կ. Պոլսոյ, Եւրոպական Թուրքիոյ ու Ասիոյ և Եգիպտոսի հրապարակներուն, ինչպէս նաև միւս օտար քաղաքներուն վրայ քաշուած փոխանակագիրներ։ Չէքերու հաշիւներ կը բանայ։ Արժէթուղթերու վրայ փոխատուութիւններ կ'ընէ։ Սակարանական հրամաններ կը կատարէ եւրոպական բոլոր հրապարակներուն վրայ։ Չէքեր ու վարկագիրներ կը հանէ Թուրքիոյ և արտասահմանի բոլոր քաղաքներուն վրայ։ Աւանդներ կ'ընդունի ի տես վճարելի և 3, 6, 9, 12 ամսուան որոշ պայմանաժամերով։ Վերջապէս սեղանաւորական ամէն գործառնութիւններ կը կատարէ լաւագոյն պայմաններով։ Պանք տը Սալոնիք փոքր վճարումներու համար ալ խնայողական սնտուկ մը ունի, շատ նպաստաւոր պայմաններով։ 50—31

Khedivial Mail Line
(Քէտիվիալ Մէյլ Լայն)
Շոգենաւային Ընկերութ.
Շաբաթական ամենէն արագ երթեւեկ Պոլսոյ եւ Աղեքսանդրիոյ միջեւ

Իսմայիլիա շոգենաւը նաւապետ Անտերիւ, չորեքշաբթի, 13 նոյեմ. 1907 (Ը. Ե.) կէսօրէն ետք ժամը 2ին, Աղեքսանդրիայէն հոս կը ժամանէ. իսկ հինգշաբթի 14 նոյեմ. 1907 (Ը. Ե.), կէսօրէ ետքը, ժամ 3ին պիտի մեկնի Աղեքսանդրիա, հանդիպելով Միթիլի, Իզմիր և Պիրէոս։

Տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Ղալաթիա, քարափին վրայ, Մէյմէնէթլի խան, իսկ մասնաճիւղը, Պոլիս, Վալիտէ Սուլթան խան։

ՄՕՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ճամբորդ եւ ապրանք փոխադրող շոգենաւեր

Ա. ԿԱՐԳԻ	Բ. ԿԱՐԳԻ
Սէթի	Նալյզօգրիս
Մինիս	Էմէյոյա
Ռաֆօթա	Պալզիբիա
Քէյթըր	Մօէրիս
Նուպեզօհ	Ֆօյնիքի
Նավառին	Ֆարօս
	Թիպզ

Առաջին կարգի շոգենաւերը շատ հանգստաւէտ են, նաւուն մէջտեղը ընդարձակ սենեակներ ունին, ելեկտրականութեամբ կը լուսաւորուին եւ կին ճամբորդներու համար սեղանատուն ունին։

Երկրորդ կարգի շոգենաւերն ալ սահմանափակ թուով ճամբորդներ կ'առնեն բայց սեղանատուն չունին։ սդկռլիճ
Կ. Պոլսէ Լիվըրբուլ Ա. կարգի գին է 15
» » Բ. » » » 11

Կը խնդրուի վաճառականներէն որ փոխադրութեանց կամ Ղալաթիոյ մաքսը հանելու համար՝ իրենց հրահանգները տան շոգենաւերուն ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Ամերիկայի եւ Եւրոպայի նաւահանգիստները առնելու համար ապրանքներ կ'ընդունուին։

Դիմել առ Ճ. Վ. ՈՒԻԹԸԼ եւ Ընկ.
Գործակալք
Ուիթըլ խան, Պահչէ գաբու, Պոլիս
ՃԷՅՄ ՄՕՍ Ընկ.
50—12 31 Ճէյմս Սդրիթ, Լիվըրբուլ,

ԶԵՆԻԹ

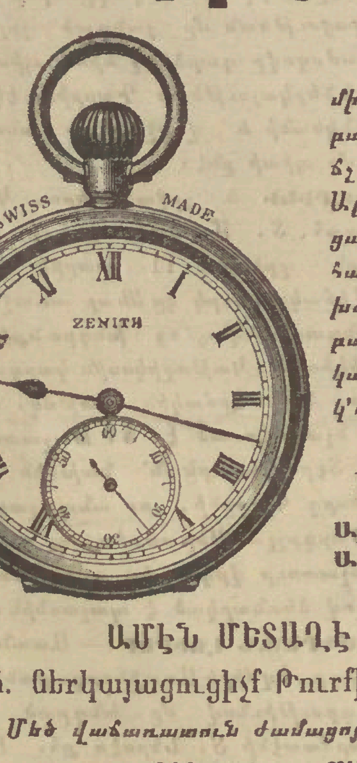

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՀՌՉԱԿ ՎԱՅԵԼՈՂ
միակ ժամացոյցը իր նրբաճաշակ յօրինուածքին, իր բարեձեւութեան, իր տոկունութեան և իր բարձր ճշգրտութեան համար, յատկութիւններ՝ որոնք բոլոր Արուեստահանդէսներու մէջ իրաւապէս արժանացուցած են զայն ամենաբարձր վարձատրութեանց, և որոնց համար կարելի է միշտ զայն յանձնարարել և երաշխաւորել։ Իբրեւ կատարելագործութեան վերջին բառը՝ ժամագործական ճարտարարուեստին արդի կալուածին մէջ, ԶԵՆԻԹ ժամացոյցը լիովին կ'արդարացնէ իրեն ընծայուած անունը։

ՄԵԾ ՄՐՑԱՆԱԿ ՓԱՐԻԶ, 1900
ԱՌԱՋԻՆ ՄՐՑԱՆԱԿ.—ՆԷՕՇԱԴԷԼԻ ԴԻՏԱՐԱՆԻՆ. 1903
ԱՐՏԱՔՈՅ ՄՐՑՄԱՆ.—ԱՆԴԱՄ ԺԻՒՐԻԻ, ՄԻԼԱՆ. 1906
Եւն. եւն. եւն.

ԱՄԷՆ ՄԵՏԱՂԷ ԵՒ ԱՄԷՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՄԲ
Ընդհ. ներկայացուցիչ Թուրքիոյ համար — Գ. ՍԱՐԳԻՍՈՖ եւ ԸՆԿ.
Մեծ վաճառատուն ժամացոյցներու, շղթաներու և գոհարեղէններու
ԹԻՒ 16 — ՊԱՀՃԷ ԳԱՊՈՒ — ԹԻՒ 16
Օսմանի-Պաք հաստատութեան դիմացը
Ի Բերա, կը գտնուի գոհարավաճառ Տ. Տ. ԷՔՄԷՔՃԵԱՆ ԵՂԲԱՐՑ քով,
Թիւ 400 Մեծ-Փողոց 50—39

Cie RUSSE
Navigation à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ճամբորդական երթեւեկութիւններ
Հոկտեմբեր
Գշ. 23|5 Պիրէոս, Աղեքսանդրիա, մ. ջօրէէն առաջ ժամը 10ին։ Հաղորդակցութիւն Բոռ-Սայտ ու Սուէզ ու նաւահանգիստներու մեկնող շոգենաւերուն հետ։
Գշ. 23|5 Օտեսա ժամը 4ին։ Հաղորդակցութիւն Խրիմ-Կովկաս, Խրիմ-Ազով, Օտեսա-Քերսոն, Օտեսա-Նիքոլայեվ գիծերու շոգենաւերուն հետ։
Դշ. 24|6 Սեվաստոբոլ ժամը 0ին։
Եշ. 25|7 Տարտանէլ, Միթիլի, Իզմիր, Քիոս, Թրիպոլի, Պէյրութ, Եաֆա, Բոռ-Սայտ, Աղեքսանդրիա, իրիկուան ժամը 4ին։
Շբ. 27|9 Օտեսա, ժամը 12ին։
50—4

ԲՐՈՎՈՏՆԻՔ

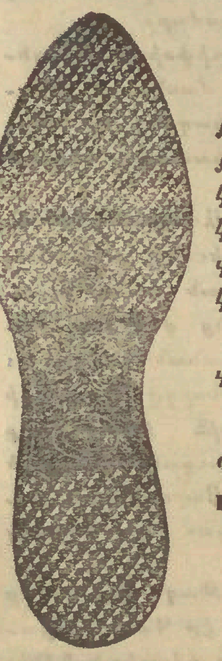

Ռուսական դիմացկուն և վայելուչ լաստիկներ։ Մեր յարգոյ յաճախորդներուն ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք այս 1888 թուականն և մարքան կրող, լաստիկին վրայ, որ համաշխարհիկ համբաւ կը վայելէ։
Կը ծախուի կօշիկի ճշգրտօրէն վաճառատուներուն մէջ։
Ընդհ. մթերանոց
Պոլիս, Պէօյիւք Թիճարէթ խան, Էֆ. ՔԷՕԼԼԷՐ, յաջորդ Ֆերտինանտ Շմիտ։
50—15

REGISTERED

ՄԵԾ ԺԱՄԱՆՈՒՄ
ՈՒՕՔ-ՕՎԸՐ
ԿՕՇԻԿՆԵՐՈՒ
ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱՄԱՐ ՄԻԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ
Ս. ՇԹԱՅՆ
50—5

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Ընդմէջ Հըլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Ալպանօ	1069	Տիտօ	4311	Հիտալկօ	1531	Մարսէլլօ	3709	Սաֆօ	1119
Ալէքթ	3607	Տամինօ	938	Հինտու	3720	Մէքստոռ	3657	Սիրիօ	1735
Անճէլօ	1541	Տուրօ	2383	Հորաթիօ	1600	Միլօ	1057	Սիլվիօ	119
Աթէնքօ	2277	Տրագօ	1713	Հումպէր	595	Մոնթէպէլլօ		Սցէրօ	1203
Գասանօ	1822	Տինամօ	504	Իտակօ	2354	Մուրիլլօ	3419	Թասսօ	1323
Գորոտինօ	1264	Էլպօ	3464	Իտահօ	5540	Նէքա	1933	Թ. Ուիլսըն	1546
Գըֆֆալօ	4431	Էլտորատօ	1520	Ճիւնօ	1080	Օթլօ	4100	Թորինօ	3327
Գէյրօ	1371	Էրատօ	1841	Քլէօ	1053	Օնթարիօ	4036	Թալէթօ	1470
Գալիբսօ	1837	Ֆիտօ	954	Քոլբինօ	2307	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	242
Գարէօ	1244	Ֆլորինտօ	1828	Քաշկօ	1700	Բալէրմօ	1637	Վասքօ	1914
Գազօ	1094	Ֆլամինկօ	349	Լէօ	1053	Բէլօ	510	Վոլօ	1289
Ջիքաքօ	2729	Ֆրանչիսքօ	4582	Լէանտրօ	2272	Րիալթօ	3329	Վ. Ուիլսըն	239
Սօսէթօ	1831	Կալիլէօ	3060	Լիվոռնօ	1643	Րինալտօ	1553	Եէտօ	1350
Գոլորատօ	4235	Կիթանօ	1148	Լորէնցօ	3191	Րոլլօ	1613	Զէնօ	1200
Գոնկօ	2905	Կոզօ	1011	Մալմօ	724	Րօէմօ	1789	Թորօ	
Գորսօ	895	Կվիտօ	1695	Մարէնկօ	1273	Րապանէս	136	Մայօն	

Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս հասած են.
Միխասօ շոգենաւը, նաւապետ Թորբ։
Քլիօ շոգենաւը, նաւապետ Արմսթրօնկ։
Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս կը սպասուին.
Թոֆիօ շոգենաւը, նաւապետ Ֆարն, նոյ. 21ին։
Ուրպինօ շոգենաւը, նաւապետ Քրոֆթ, դեկտ. 8ին։
Դիմել Գործակալներուն՝ Ֆ. ՀԻՒՏ ԷՆՐԻՔՕՍ
Թիւ 22—24, Քիւչիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա 10 50—39

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՔԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅ.
Ն. ՊԱՔԷ եւ ԸՆԿ.
ՍՊԱՍՈՒԱԾ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ
Նոյ. 18ին, Իմէրեթի, Սեւ ծովէն
Նոյ. 19ին, Մինկրէլի, Մարսիլիայէն
Նոյ. 25ին, Ուէս Սէպու, Սեւ ծովէն
Նոյ. 26ին, Ֆրիժի, Մարսիլիայէն
ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ
Նոյ. 13ին, Սիրքասի, Զօնկուլտաք, Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում, Նովորոսիսք
Նոյ 19ին, Իմէրեթի, Մուտանիա եւ Մարսիլիա։
Նոյ. 20ին, Մինկրէլի, Սեւ Ծով։
Նոյ. 26ին, Ուէս Սէպու, Մարսիլիա։
Նոյ. 26ին, Ֆրիժի, Անատ. եզերք, Պաթում և Նովորոսիսք
Ա կարգ Փարիզի համար 200 Ֆր.
» » Մարսիլիայ » 160 »
Բ. » Փարիզի » 150 »
» » Մարսիլիայ » 120 »
Ա. կարգ Լոնտոնի համար 248.35 Ֆր.
Բ. կարգ 185.10 Ֆր. (Տիէբի ճամբով)։
Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին՝ Թօփհանէ քարափին վրայ։
15 50—43 Թ. ՌԸՊՈՒԼ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (224)

ՓՕԼ ՄԱՀԷՆ

Գեղանի Կոմսուհիի Մը Արկածները

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ
ԾԵՐՈՒԿ ԱՌԻՒԾԸ

ԺԹ.
ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԵԱՆ ԹՌՉՈՒՆԸ

«Նախ նշմարեցի որ Ռօզ կը ջանար խոյս տալ ինծի հետ առանձին մնալու առիթներէն, և հազիւ դժկամակ պատասխաններ կուտար իրեն ըրած հարցումներուս և նոյն իսկ պարզ ակնարկութիւններուս։ Սկզբան երկչոտութեան վերագրեցի... Ի վերջոյ հասկցայ թէ տխրութիւն մը, գաղտնիք մը ունէր, զոր սրտին խորը կը պահէր։ Հաճոյք կը զգար անհունապէս յետաձգելէ մեր ամուսնութեան թուականը. ուշադրութիւնս արթնցաւ, և քիչ ատենէն թափանցեցի Լիզոնի գաղտնիքին... Լիզոն կը սիրէ իր եղբայրագիրը՝ Հանրիոն։ Շատ զօրաւոր սիրով մը կը սիրէ։ Հանրիօ, որ առաջ չէր գիտեր սիրուիլը, տեղեակ ըլլալու է հիմա...

Քրիսթիան հեւտհեւտ մեղմացուցած էր ձայնը, այնպէս որ վերջին բառերը հազիւ լսելի եղան կոմսին կողմէ։

—Պարո՛ն, թերեւս գուշակեցիք։

—Այո՛, ըսաւ կոմսը, բայց Ռօզ իր խոստումը պիտի յարգէ ուղղամտօրէն։

—Օ՛հ, պարոն, կը կարծէ՞ք որ այդ խոստումին իրագործումը պահանջելու կարող ըլլամ։ Իրողութեան վերահասու ըլլալէս յետոյ դժուարութիւն չքաշեցի ապահովուելու թէ Լիզոն կը սիրէր Հանրիօն և փոխադարձաբար կը սիրուէր... Բայց Հանրիօ երբեք չէ խոստովանած իր սէրը, փափկանկատութեան ու հպարտութեան պատճառաւ, ինչ որ պատիւ կը բերէ իրեն...

—Իրաւացի են ձեր խօսքերը, ըսաւ կոմսը մեղմաձայն։

—Փորձեցի պայքարիլ, յաղթանակել, երջանկութիւնս ապահովելու համար, բայց շատ ուշ հասայ. արդէն իսկ գրաւուած էր այդ սիրտը...

Քրիսթիան պահ մը լուռ մնաց։ Ու երբ վերսկսաւ իր խօսքը, ա՛լ աւելի վրդովեցաւ ձայնը։

—Վերջապէս դժնդակ խոստովանութիւն մը պիտի ընեմ ձեզի... Ռօզ-Լիզոնի հետ ամուսնանալու արժանի չեմ զգար ինքզինքս։

—Դո՛ւք, սիրելի Քրիսթիանս։

—Ա՛ս։

—Ի՞նչ անարժան արարքի մէջ գտնուած էք։ Ձենէ աւելի ուղղամիտ մարդ չեմ ճանչցած։

—Ձեր խօսքերը կը խրախուսեն զիս։ Սակայն կը կրկնեմ թէ Ռօզի արժանի չեմ ալ ես։ Ուզեցի խայթ մը կը հալածէ զիս և տակաւին երկար ատեն պիտի հալածէ, անքուն գիշերներ անցընել տալով։ Պարոն, ինչպէս կը տեսնէք, վերջին ամիսներու մէջ պատահած ցաւալի դէպքերու պատճառը ե՛ս եմ...

—Կը հասկնամ թէ ի՛նչ բանի վրայ կ'ուզէք խօսիլ...

—Աւելի՛ լաւ. խոստովանութիւնս պիտի դիւրանայ... Իմ պատճառաւս և Ռօզի դէմ ունեցած նախանձիս համար էր որ Ժէրմէն սարքած էր Բոմ դը Բէն պանդոկին ծուղակը, ուրկէ կրցաւ ազատիլ Լիզոն՝ ձեր միջամտութեան շնորհիւ։ Այդ օրէն ի վեր Ժէրմէն մահացու ատելութիւն մը սկսաւ տածել ձեր աղջկան նկատմամբ... Երկրորդ ծուղակէն հրաշքով միայն ազատեցաւ Ռօզ-Լիզոն։ Այդ երկու ոճրապարտ արարքներուն ալ միեւնոյն բանը եղած է պատճառ... Ես եմ այդ պատճառը։ Հիմա հասկցա՞ք խղճի խայթերս. ահա թէ ինչո՛ւ համար չեմ կրնար իմ անունս տալ այդ աղջկան, զոր սակա՛յն, հոգիիս բոլոր ուժովը կը սիրեմ։

Պ. տը Թոնթընայլ դէմքը անդին դարձուց և արագօրէն սրբեց աչքերը։

—Այո՛, այո՛, կը հասկնամ ձեր միտքը, ըսաւ Քրուա-Վիթրէ. տուէ՛ք ձեռքերնիդ։

—Օ՛հ, պարո՛ն։

—Ձեզի նկատմամբ ունեցած գորովս հետզհետէ կ'աւելնայ։

Պահ մը լուռ կեցան կոմսն ու տաքթէօրը։ Յետոյ Քրիսթիան երկչոտութեամբ հարցուց.

—Կրնա՞մ Լիզոնը տեսնել ու իրեն ըսել որոշումս։

—Անմիջապէս. ապահով եղէք որ ձեր նկատմամբ աղջկանս ունեցած ճշմարիտ բանդաղատանքը պիտի մեղմացնէ ձեր վշտին դառնութիւնը։

—Աւա՛ղ, պարո՛ն, ընդհակառակը աւելի պիտի արծարծէ իմ վիշտս, քանի որ Ռօզը կորսնցուցած ըլլալու հեռանկարը պիտի պարզուի աչքերուս առջեւ։

Կոմսը հնչեցուց զանգակը։ Ռօզ ներս մտաւ իսկոյն։ Խեղճ աղջիկը շատ վրդովուած էր. այդ երկու մարդիկ իր ճակատագրին վրայ կը խորհրդակցէին։ Ներս մտած ատեն ծաղկատի աղջիկը փորձեց մէկ նայուածքով հասկնալ իրեն վերապահուած բաղդը։

Քրիսթիանի արտասուած ըլլալը կը հասկցուէր իր կարմրած աչքերէն։ Այն ատեն Ռօզ-Լիզոնի սիրտը կարեկցութեամբ լեցուեցաւ երիտասարդ բժիշկին համար...

Բայց չհասկցաւ թէ ի՛նչ անցած դարձած էր հօրը և անոր միջեւ... Մէկ բան միայն ըմբռնեց, սա թէ Թոնթընայլ տխուր էր... Ինչո՞ւ համար տխուր էր. անշուշտ իր անուրջներէն, իր սէրէն հրաժարելուն համար։

Ռօզ-Լիզոն առաջ խաղացաւ, իր ձեռքերը երկարեց և խանդաղատալից շեշտով մը ըսաւ.

—Ներողութի՛ւն, ներողութի՛ւն...

Քրիսթիան սկսաւ յորդ արցունքներ թափել։ Այդ տկարութիւնը քիչ տեւեց։ Ի վերջոյ տաքթէօրը հանդարտեցաւ։

—Ռօզ, ձեզի ներելու բան մը չունիմ. ընդհակառակը ես պարտիմ ներողութիւն խնդրել, քանի որ ձեզ սիրած և խոստում առած ըլլալուս հակառակ թէ իմ կինս պիտի ըլլաք, սահեցի որ ձեր սրտին զգացման և թաքուն սիրոյ մը թելչքին դէմ չարժիք։

Քրիսթիան մելամաղձիկ ու բարեհաճական ժպիտ մը արձակեց։

—Հանրիօն կը սիրէք, և ան ալ ձեզ կը սիրէ, այնպէս չէ՞։

—Այո՛, ըսաւ Ռօզ մեղմաձայն։ Հիմա կը հասկնամ որ միշտ սիրած եմ Հանրիօն։ Իմ կեանքիս մէջ այնքան մեծ փոփոխութեան առաջ բերող բոլոր դէպքերէն յետոյ դարձեալ անայլայլ մնաց իմ սէրս. և բարեբախտութիւնն ունեցայ տեսնելու որ հայրս չէր ընդդիմանար... Իրօք ի՛նչ եմ ես... Օրիորդի մը դաստիարակութիւնը ստացա՞ծ եմ միթէ։ Իբր Ռուաեօմոնթի տիրոջ դուստրը, մեծ պատիւներու կ'արժանանամ, սակայն միշտ նոյն գեղջկուհին եմ, խոնարհ աղջիկ մը, որ Մար-ա-լ'Օի մէջ բնակած է։ Դեռ շատ ատենի պէտք կայ՝ ձեզ բերելու համար այն յատկութիւնները որոնք կը պահանջուին Քրուա-Վիթրէ կոմսին աղջիկէն՝ աշխարհիկ ընկերութեան մէջ։ Հետեւաբար դեռ շատ շատ պակասաւոր է իմ կրթութիւնս, զոր կատարելագործելու համար երկար ատենի պէտք կայ և խիստ դժուար պիտի ըլլայ. թերեւս ընդունակ ալ չըլլամ այդ կրթութեան...

—Սիրելի աղջիկս, քու կրթութիւնդ առած ես, ըսաւ կոմսը, Ռօզ-Լիզոնի խօսքը ընդմիջելով և ժպտելով... Դուն հիանալի աղջիկ մըն ես՝ զոր մարդ կարենայ երբեք երեւակայել։ Քու մօրդ բանիմաց բարութեամբ օժտուած չե՞ս միթէ, որ առաջին դասերը տուած է քեզի։ Կեանքի յորձանքին ձգէ ինքզինքդ, ազնուական տեղ մը գրաւելու, ամէն բանի մէջ...

Ռօզ-Լիզոն գլուխը ցնցեց ընդվզումով։

(Շարունակելի)

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ